

Narodna mesečna
12 Lir, za inozem-
stvo 20 Lir — o-
deljska letaka ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 50 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.

Podružnica
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
12 Lire; Estero, me-
se 20 Lire, Edizione
domenica, anno 34
Lire, Estero 50 Lire.
C. C. P. Lubiana
10.650 per gli abbo-
namenti; 10.349 per
le inserzioni.
Filiale
Novo mesto.

SCLOVENE

Velika pomorska zmaga

2 križarki, 1 rušilec in 4 parniki potopljeni, 1 oklepniča, 1 letalonosilka in 4 parniki poškodovani, 15 letal sestreljenih — Italijanske izgube: 20 letal — Bitka se nadaljuje

Il Bollettino straordinario No 746 Grande vittoria navale 2 incrociatori, 1 cacciatorpediniere e 4 piroscassi affondati

Uno dei due convogli di cui al Bollettino odierno No 745, proveniente dall'Atlantico con scorta di numerose unità di linea e di due navi portaerei, avvisato dalla ricognizione alle prime ore del giorno 13 e seguito per tutta la giornata è stato ieri ripetutamente attaccato dalle forze aeree italiane nel tratto di mare tra Sardegna e Tunisia. Poderose formazioni di aereo-isluranti, bombardieri in quota e tuffatori, tempestivamente concentrati sulle basi più opportune, si sono susseguite dall'alba al tramonto e hanno avuto ragione della reazione di fuoco delle navi di scorta e degli aerei attaccati della caccia partita dalle navi portaerei.

Sono stati affondati due incrociatori, un cacciatorpediniere e quattro piroscassi. Una nave da battaglia, una portaerei, due incrociatori, un cacciatorpediniere e quattro piroscassi sono stati ripetutamente colpiti con siluri e bombe e gravemente danneggiati. Negli aspri combattimenti che si sono impegnati ad ogni ritorno delle nostre formazioni offensive, 15 velivoli nemici sono stati abbattuti in fiamme. Ventiquattro italiani non sono rientrati alla base, alcuni equipaggi sono stati tratti in salvo da idrovoltanti di soccorso. Un comandante di stormo, un comandante di gruppo e due comandanti di quadriglia mancano all'appello. Tra gli equipaggi, parecchi feriti. Tre velivoli crivellati di colpi hanno potuto raggiungere il territorio nazionale. Le operazioni sono state riprese sin dalle prime ore di stamane e continuano contro le superstiti unità nemiche.

Il Bollettino No 745

Il Quartier Generale delle forze armate comunica:

Nella zona di Ain el Gazala vivaci attività di artiglierie e di pattuglie.

Le perdite subite dal nemico nei giorni 12 e 13 sono salite a 69 carri armati e 13 cannoni distrutti e catturati, 700 uomini caduti prigionieri.

L'aviazione ha svolto efficaci attacchi su concentramenti di automezzi e di truppe nell'immediata retrovie avversarie: 8 automezzi blindati venivano incendiati, alcune decine di autocarri colpiti e danneggiati.

Nel Mediterraneo è in corso da ieri una violenta azione aeronavale contro due grossi convogli britannici fortemente scortati.

Nov uspeh pri Sebastopolu

Vzhodno od Harkova sovjetski ostanki uničeni in zajeti — Med 2. in 11. junijem uničenih 456 sovjetskih letal

Hitlerjev glavni stan, 15. junija: Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V borbi za Sebastopol je bil sovražnik kljub hudi obrambi vržen iz več močnih utrjenih postojank na južni fronti trdnjave. Pohoda je v krvavi borbi vsekala globok vdor v sovražnikov obrambni sistem. Oddelki lovskih letal, ki so podpirala operacije, so sestrelili nad trdnjavskim ozemljem 16 sovjetskih letal. Vzhodno od Harkova so bili ostanki poraženega sovražnika uničeni in ujeti. Včeraj objavljene številke so se povečale s tem na 25.000 ujetnikov, na 256 tankov in 208 topov.

Vzhodno od Kurška so nemške in madžarske čete zavrnile ponovni sovražnikov napad. — V srednjem in severnem delu vzhodnega bojišča potekajo lahki napadi nadalje uspešno. V razsodnih krajih so bili uničeni oddelki rednih in izrednih čet.

Na bojišču pri Volhovu so bili nočni napadi sovražnika v teku borbe zavrnjeni.

Na Laponskem so nemški strelski oddelki obkolili in uničili močne sovražnikove oddelke, ki so bili v premoči. Bojna letala so v luki Murmanska uničila sovražnikove rušilce.

V času od 2. do 11. junija je izgubila sovjetska vojska 456 letal. Imela teh je bilo 343 sestreljenih v letalskih spopadih, 65 jih je sestrelilo protiletalsko topništvo. 28 vojska, ostala pa so bila uničena na tleh. V istem času smo izgubili na vzhodnem bojišču 47 lastnih letal.

V Severni Afriki so nemške in italijanske čete v trdih bojih vrgle sovražnikove čete nazaj. Pri tem je sovražnik izgubil 52 tankov in mnogo drugih vojskih potrebščin. Nemški lovci so včeraj sestrelili 14 angleških letal.

V boju za Sebastopol so se pri zavzetju utrdb Stalin posebno odlikovali spodnjieski pehotni bataljon pod poveljstvom majorja Arnte, pionirska četa pod poveljstvom nadporočnika Heuerja in strelska četa pod poveljstvom kapitana Solzerja.

Berlin, 15. jun. AS: Nemško vrhovno poveljstvo danes zjutraj poroča, da so nemški napadi na bojišču pri Harkovu ponesli nemške čete k novim uspehom. Na več mestih so prekorčili Donec. Isti vojaški krogi trdijo, da je močvirnato ozemlje nudilo nemškim vojakom pri njihovi ofenzivi ter napredovanju neprestane težkote. Pionirske čete, so med zagriženim odporom in streljanjem sovražnega topni-

A sgombrò ultimato delle macerie il numero complessivo delle vittime dell'incursione su Taranto, risalito a 99, di cui 12 non identificati.

Izredno vojno poročilo št. 746

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Enega od dveh velikih konvojov, navedenih v današnjem vojnem poročilu št. 745, ki je prišel iz Atlantskega morja v spremstvu številnih vojnih ladij in dveh letalonosilk, so v prvih jutranjih urah 13. junija zasledila ogledna letala in ga ves dan zasledovala, so včeraj italijanske zračne sile ves dan ponovno napadale v morski ožini med Sardinijo in Tunisom.

Mogočne skupine torpednih in bombnih letal ter strmoglavcev, ki so se ob sončnem vzhodu zaporedoma dvigale in so bile srdito napadene od lovcev, ki so se dvignili z letalonosilk.

Potopljeni sta bili dve križarki, en rušilec in štiri parniki. Ena oklepniča, ena letalonosilka, dve križarki in en rušilec ter štiri parniki so bili večkrat zadeti s torpedi in bombami in teško poškodovani.

Med trdimi boji, ki so se vneli z vsakim valom naših skupin, je bilo petnajst sovražnih letal zbitih.

Dvajset italijanskih letal se ni vrnilo v oporišča. Pomorska letala so nekaj posadke rešila.

Poveljnik nekega letalskega polka, poveljnik nekega krčila in dva poveljnika eskadril se niso javili. Med posadkami je mnogo ranjenih. Tri letala, ki so bila zadeta, so dosegla narodno ozemlje.

Boji so se ponovili v prvih jutranjih urah današnjega dne in se nadaljujejo proti sovražnim edincem.

Vojno poročilo št. 745

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na bojišču pri Ain el Gazali živahno topniško in ogledniško delovanje.

Sovražne izgube v bitkah dne 12. in 13. junija so narasle na 69 tankov in 13 uničenih ali zajetih topov ter 700 ujetnikov.

Letalstvo je uspešno napadalo zbirališča avtomobilov in čet v neposrednem nasprotjem zaledju: zažgani so bili oklepni avtomobili, zadeti in poškodovanih je bilo nekaj desetih avtov.

O včeraj poteka v Sredozemlju hud letalski napad na dve močno zavarovani ladijski sprempljavi.

Po zaključni odstranitvi razvalin znaša skupno število smrtnih žrtev sovražnega napada na Taranto 99, od katerih ni znana istovetnost 12 oseb.

štva zgradile več mostov čez veliko reko Donec, po katerih so potem nemški vojaki s potrebnim orožjem in trenom prekorčili reko. Na tem bojišču je bilo zelo delavno nemško letalstvo. Bombniki in strmoglavci so uničili 30 sovražnih letal, drugih 34 pa hudo poškodovali. Italijanski in nemški lovci so na tem odseku sestrelili 13 sovražnih letal.

Berlin, 15. junija. AS: Iz vojaškega vira se doznava, da je boljševiško letalstvo 12. in 13. junija imelo najtežje izgube. V teku hudih letalskih spopadov na raznih odsekih vzhodne fronte od Ledenege do Črnega morja so nemški lovci sestrelili 76 sovražnih letal. Na tleh je bilo uničenih 13 letal, protiletalsko topni-

Japonska sodba o angleško-sovjetski pogodbi

Glasovi o drugi fronti niso resni — Brezbriznost na Turškem

Tokio, 15. junija. AS: Glavni tokijski listi v uvodnikih pojasnjujejo pomen pogodbe med Anglijo, Ameriko in Sovjeti. »Asahi« prinaša uvodnik z naslovom »Prazna zveza« in se spominja, da sta Anglija in Rusija že v začetku vojne med Nemci in Sovjeti sklenili zavezniško pogodbo. Novo pogodbo lahko razdelimo na dva dela, to je na sedanje vojaško sodelovanje in na ureditev evropskih razmer po vojni. Vojaško sodelovanje ni novo, več zanimanja so vzbudili predlogi za čas po vojni. Sovjeti se zavzujejo, da bodo sodelovali z Anglijo in Ameriko na osnovi Rooseveltove in Churchillove izjave pri sestanku na Atlantskem morju.

Jasno je, da je bil ta del pogodbe sklenjen na angleško-ameriško pobudo. Sedanja pogodba pomeni okrepitev vezi med Anglijo in Ameriko ter Sovjeti na osnovi atlantske izjave in kaže, da so se Sovjeti, Angliji in Amerikanci zatekli v idealno politiko, gradeč gradove v oblakih, zapli pa so oči pred sedanjim vojaškim položajem. Ta pogodba kaže, kako prazni in abstraktni so zavezniški vojni cilji. Iz nje je tudi razvidno, da so Sovjeti, ki so izredno realistični, mnogo bolj prišljenjati gledati na sedanjo resničnost in jasno se vidi, da je Kremlj pri pogajanjih z Angliji in Amerikanci polagal največjo važnost na večjo pomoč in na ustanovitev drugega bojišča. Na teh dejstvih

Bojišče v Severni Afriki, 15. jun. AS: Posledni dopisnik agencije Stefani piše: Uspeh italijanske tankovske divizije »Ariete«, omenjen v vojnem poročilu št. 742, je tudi v tej bitki pokazal dejansko moč te divizije in junaškega duha njenih vojakov. Napad, ki so ga izvedle sovražne oklepne sile na to našo železnico ni edini in tudi tokrat je bilo med množico ameriških tankov veliko število težkih ameriških tankov, ki morajo biti po sovražni propagandi prave neranljive prenosljive trdnjave. Napad na divizijo »Ariete« je bil tokrat posebno nevaren, ker je skoraj 40 tankov hotelo zlomiti njen bok. Topništvo je moralo ne samo odbiti ta napad, marveč onemogočiti še 20 drugih tankov in druge zapoditi v beg. Zavezje Bir Hakeima ne pomeni prekinitve bitke v Marmariki. Uničen ni bil samo skrajni angleški obrambni steber na jugu, marveč so sile Osi napadale tudi druge odseke. Sovražnik, ki je upal, da bo z odporom v Bir Hakeimu pridobil čas za reorganizacijo svojih sil, je moral

resno in trdo poseči v boj.

Berlin, 15. junija. AS: »Zwölf Uhr Blatte« prinaša poročila o zmagovitem poteku italijansko-nemške ofenzive v Cirenaiki. Po zasedbi Bir Hakeima so sile Osi v tem važnem središču ustvarile novo izhodišče za nadaljne ofenzive, ki bodo ovenčane z novimi uspehi. Italijanski in nemški oklepni oddelki se nahajajo že pri Ademu, 40 km severovzhodno od Bir Hakeima. Rekordni uspehi italijansko-nemškega poveljstva v Afriki so najzgovornejša pričra, da so imele osne čete v svojih rokah ofenzivo že od prvih majskih dni. To je priznal celo general Auchinlek v poročilu, poslanem angleškemu vojnomu kabinetu in ki ga je Churchill 2. junija prebral v spodnji zbornici, kjer je rečeno, da morajo angleške čete slediti taktiki, vsiljeni jim od sovražnika in da se morajo angleške sile na novo zbrati in preurediti in s tem preprečiti nevarnost obkolitve. List zaključuje, da število ujetnikov in vojnega plena dokazuje popolno nadmočje italijansko-nemškega orožja.

Še ena ameriška križarka potopljena

Pri napadu na Midway je bila poleg že objavljenih uspehov potopljena še ameriška križarka vrste »San Francisco« in ena podmornica

Tokio, 15. junija AS: Glavni japonski stan poroča, da se japonske pomorske sile poleg že objavljenih izgub v poročilu z dne 10. junija potopile še eno ameriško križarko vrste »San Francisco« ter eno podmornico. Današnje japonsko vojno poročilo dodaja, da je sovražnik v teh epopdih izgubil 150 letal. Križarke vrste »San Francisco« so bile zgrajene med leti 1931 in 1937 ter imajo 9950 ton. Oborožene so s številnimi topovi in z dvema vzletiščema za štiri letala. Razvijajo hitrost 37,7 vozlov na uro; v mirnem času šteje njihova posadka 620 moč.

Tokio, 15. junija. AS: Japonski pristojni krogi z zadovoljstvom ugotavljajo, da priznanje ameriškega ministrstva o ameriških izgubah v bitki v Koralnem morju, kjer so Združene države po lastnem priznanju izgubile letalonosilko »Lexington«, rušilec »Simse« in petrolejsko ladjo »Neosho« jasno dokazuje točnost japonskega glavnega stana, ki je te izgube objavil že v svojih poročilih 8. in 9. maja.

Tokio, 15. junija. AS: Glavni stan japonskega ekspedicijskega zbora na srednjem Kitajskem sporoča z bojišča v Kiangsiju, da so japonske čete po zasedbi Kuangtenga nadaljevale svoje prodiranje proti zahodu in so danes zjutraj vdrle v Sang Jao, važno sovražno postojanko v 13. vojni zoni. Japonci so zasedli Sang Jao danes zjutraj ob 7 po tokijskem času. Sang Jao imenujejo tudi Kuano Sing in leži na severnovzhodnem delu province Kiangsi.

Tokio, 15. junija. AS: »Niči-Niči« ugotavlja, da je nova angleško-sovjetska pogodba velik udarec za Čungking. Pomoč, ki sta jo dolej dajali Anglija in Amerika Čungkingu, ne bo več prišla v prid za

štvo pa je zbito 2 letali. Skupno je bilo torej uničenih v zadnjih dneh 91 boljševiških letal. V isti dobi je nemško letalstvo na vzhodni fronti izgubilo samo 15 letal. Kapitan Philip, ki je bil odlikovan s hrastovim listom železnega križa, je 12. junija dosegel svojo 105. letalsko zmago.

Berlin, 15. junija. AS: Glede napada nemškega letala na vojaško tovarno ob južni angleški obali se doznava iz vojaškega vira, da je letalo izvedlo napad nenadoma izpod oblakov na važne letalske tovarne v Lemingtonu. Iz nižine odvržene bombe so povzročile v delavnicah vidno škodo in požare. Napad je presenetil krajevno protiletalsko obrambo, ki je pričela streljati brez uspeha šele potem, ko se je nemško letalo že zopet visoko dvignilo.

Bolgarija ustanovila poslaništvo v Tokiu

Sofija, 15. junija. AS: Prvi bolgarski opolnomočni minister v Tokiu Pejev je včeraj s člani poslaništva odpotoval na Japonsko. Bolgarska vlada se je namreč pred kratkim odločila ustanoviti poslaništvo na Japonskem. Diplomatsko zastopstvo bo potovalo na Japonsko preko Turčije in Sovjetske Rusije.

Novi bolgarski zakoni

Sofija, 15. junija. AS: V bolgarskem notranjem ministertvu so izdelali dva predloga, ki bosta v kratkem predložena skupščini, in sicer zakonski načrt za spremembe zakona za zaščito države, ki predvideva stroge kazni za vse zločine in pa načrt, ki predvideva določbe o organizaciji, disciplini in politični vzgoji državnega uradništva.

Obvezno delo na Hrvaškem

Zagreb, 15. junija AS. Objavljen je bil zakon pravosodnega ministarstva glede obveznega dela za potrebe narodnega gospodarstva. S tem dekretom eo krajevne oblasti pooblaščen mobilizirati vse sposobne moške v starosti od 18 do 40 let za kakršnokoli delo in rekvirirati vozila in vprežno živino.

Izredna vročina v Grčiji

Atene, 15. junija AS. V vsej državi je zavladala izredna vročina. V nekaterih predelih Grčije je toploter kazal 38 stopinj v senci in 52 stopinj na soncu.

Črne pošiljajo v Evropo

Rim, 15. junija. AS: Nov oddelk ameriških čet se je izkrcal v severni Irski. Med njimi se nahaja tudi oddelk črncev.

Turško-nemški tarifni dogovori

Ankara, 15. junija. AS. Nemški veleposlanik von Papen in tajnik v turškem zunanjem ministertvu Menemendoglu sta podpisala pogodbo glede cene blaga, ki si ga bosta državi izmenjali v skupni vrednosti 100 milijonov turških lir. Naznanjajo tudi, da bo v kratkem končan razgovor o turško-bolg. carinskih pogodbah. Carinski pregled za blago, ki prihaja iz Evrope ali pa odhaja tja, bo na postaji Svilengrad.

Sokrivda z molčanjem

Članek lista »Il Piccolo di Trieste« ob priliki smrti fašistične hierarhinje

»Il Piccolo di Trieste« je dne 13. junija t. l. objavil sledeči članek:

»S sreem polnim ganotja pozdravljamo plemenito žrtev, ki jo je doprinesla Ariella Rea. Mučeniški seznam fašističnih žena se je povečal za eno izmed najčistejših in najbolj vdanih duš Italije. Slovansko-haljaški zločinstvo se ni zmotilo v izbiri. Toda to zločinstvo je prešlo višek, preko katerega bi vsako obotavljanje kakor tudi vsaka utvara od naše strani postalo zločin nad domovino.

Čas je, da pogledamo stvarnosti v obraz in da nastopimo z neizprosno strogostjo, kakor to zahteva naša užaljena zvesta. Fašistična Italija je prešla čez meje Alp s programom visoke kulture, ki so pred njo klonili celo davni elementi slovenskega nacionalizma. Zda pa smo priče resnične in prave kolektivne izdaje, ki je ne moremo več dopuščati.

Dovolj je, za Boga, naše stare velikodušnosti, ki nam daje upanje na lojalno borbo iz oči v oči, prsi proti prsim tam, kjer prevladujejo razbojniški nagoni ubijanja, zahrbtnega nasilstva, bestialnega krvoželja, ki je značilno za najbolj temno poprečno zločinstvo. Prav dobro vemo, da so te udeležujoče se tolpe v manjšini. Toda te manjšine se ne bi udeleževale, če ne bi vedele, da morejo računati na okvirno sokrivdo kirskih krogov. In to je jasno v zavesti vseh, zlasti pa v zavesti naših hrabrih borcev vsake vrste orožja, ki je njih duh požrtvovalnosti vzgleden.

Treba je zadeti to sodelujoče molčanje, naj stane kar stane, še preden se bo razširilo bolj kot je razširjeno. Kdor vidi in pravi, da ni videl, kdor ve in pravi, da ne ve, mora biti takoj kaznovan brez najmanjše omahljivosti. Kaznovan tako, kakor če bi se neposredno udeležil zločina.

Mi smo hoteli prinesiti mir, delo, spoštovanje običajev, družine, lastnine, vere, skratka vsega, kar daje neki državi pravico, da se lahko imenuje kulturna. Odgovorilo se je in se še odgovarja z načinom borbe, o kateri nimamo zgleda v zgodovini. Preveč mrtvih smo morali doslej ugotoviti tudi na tej strani grebena Julijskih Alp. Merimo na kolektivno odgovornost! Kdor ima mirno vest in noče biti soudeležen, ne bo izgubljal časa v pojasnjevanju lastnega položaja. Vojska ni delo sodišča, ki daje navodila. Vojska je neposredna akcija. Naše čakanje se je predolgo zavleklo. Treba je seči v globino in širino. Sokrivda z molčanjem mora biti kaznovana z istim deležem kakor zločin. In kjer je treba, še strožje!

Bojišče v Marmariki. Oddelki tankovske divizije »Ariete« v akciji proti sovražniku, kateremu so, kakor pove uradno poročilo št. 731, zadali težke izgube.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino

Poveljnik XI. Armadnega zbora objavlja:

10. t. m. je neznan komunist vrzel eksplozivni premet v restavraciji »Italijanec« v Ljubljani, pri čemer je bila ubita fašistka Ariella Rea, zaupnica »Kmečkih gospodinj«, in ranjen 1 oficir ter druge civilne osebe.

Ker je potekel predpisani rok, ne da bi bil izvršitelj zločina izsleden, je bila v smrtu odredbe z dne 24. aprila t. l. odrejena ustrelitev 15 oseb, ki so zanesljivo krive komunističnega in terorističnega delovanja.

Kazen je bila izvršena 13. junija ob 5.30.

Ljubljana, 14. junija 1942-XX.

Dobava paketov vo nim u etnikom

Paketi s hrano za vojne ujetnike in internirance v Campo concentratione No 89 se bodo sprejemali vsak četrtek od 8—12 in od 14—18, ter vsak petek od 8—13 ure v skladišču tvrde Tanko, Kapiteljska ulica 3. Največja dopustna teža paketom je 5 kg. Na paketu naj bo napisan točni naslov prejemnika in vsebina paketa.

Gospodarstvo

Razdelitev vina

Poročali smo že, da bo nacionalna federacija trgovcev z vinom v Romi poskrbela za razdeljevanje vina za potrošnje nevojaškega prebivalstva v posameznih pokrajinah. Ker spada federacija trgovcev z vinom v konfederacijo trgovcev, bo posel s tem razdeljevanjem prešel v roke navedene konfederacije, kjer se pri vsakem pokrajinskem uradu te konfederacije ustanovi služba za razdeljevanje vina. Sedež osrednje službe bo v Romi, piazza Tor Sanguigna 13, kjer se nahaja tudi sedež federacije trgovcev z vinom. Pri vsakem pokrajinskem uradu konfederacije trgovcev, torej pri Unijah se ustanovi sekcija za službo pri razdeljevanju vina.

Drobne gospodarske

Italijanski kinematografi. Leta 1939 je prinesla vstopnina v italijanske kinematografe 597 milij. lir, leta 1940 679, lani pa 900 milij. lir. Od tega je država dobila okoli 140 milij. lir. Poleg tega je italijanska filmska industrija razvila živahno delavnost tudi na polju izvoza. Leta 1941 se je v primeri z letom 1940 povečal izvoz italijanskih filmov za okoli 30%. Število filmskih dvoran je naraslo lani za 258 na 5264, od česar se jih nahaja 2759 v zasebnih rokah.

Pristanišče v Spalatu bo zelo razširjeno, kar bo prišlo zelo v dobro hrvaškemu tranzitnemu prometu. Vsekakor bo pristanišče v Spalatu lahko odvezlo velik del prometa pristaniščem v Triesteju in Fiumu.

Švicarski državni dolg je za časa trajanja sedanjice vojne narasel od 2.07 na nad 4 milijarde švicarskih frankov.

Mednarodni kmetijski kredit. Pretekli teden

je bila v Bratislavi seja mednarodne konference za kmetijski kredit, na kateri so bile zastopane Italija, Nemčija, Madžarska, Bolgarija in Rumunija ter naravno tudi Slovaška. Predsedoval je konferenci predsednik nemške rentne banke Granzow.

Cene v Švici so se od začetka vojne do sedaj zvišale za 95%.

Novo turško notranje posojilo. Turška vlada je napovedala izdajo novega notranjega posojila v znesku 150 milij. turških funtov. Emissijski tečaj bo 95%, obrestna mera pa 7.5%.

Nova tekstilna industrija na Hrvaškem. V trgovinski register v Zagrebu je bila vpisana Prva domača tvornica konoplje in žipk z glavnico 6 milij. kun, ki je bila vsa vpisana na Hrvaškem.

Hrvaška državna komisija za naročila iz inozemstva. V Zagrebu je bila ustanovljena posebna državna komisija za državna naročila iz inozemstva. Ta komisija ima nalogo pregledati vsa inozemska naročila državnih uradov in ugotoviti njih nujnostni vrstni red. Samo naročila, ki jih odobri ta komisija, bodo v bodoče pravnoveljna.

Francija za svojo filmsko proizvodnjo. Delež države pri izgradnji francoske filmske industrije bo povišan od 50 na 100 milij. franc. frankov.

Holandija ie zasledeno vzhodno ozemlje. V Haagu je bila ustanovljena posebna družba »Hollandiska vzhodna družba« z glavnico 2.5 milij. holandskih goldinarjev. Svrha te družbe je gospodarsko udeleževanje vseh vrst na vzhodnem ozemlju. Družba bo pospeševala s pomočjo države in Holandske banke vsa holandska podjetja ter osebe, ki bi se hotele gospodarsko udeleževati na vzhodu. Za tozadevne kredite bo dala garancijo tudi država.

Rimsko pismo:

Vatikanska knjižnica

Vatikanska knjižnica (Biblioteca Apostolica Vaticana) je bila ustanovljena od papeža Nikolaja V. leta 1450, od Siksta IV. leta 1475 na novo urejena in Sikst V. ji je leta 1588 sezidal sedanje poslopje. Začetki Vatikanske knjižnice pa segajo dejansko mnogo dalje, ko že iz IV. stoletja dalje hranijo bogate zbirke dragocenih rokopisov. Ta knjižnica in njene lepe galerije z znamenitimi slikami, ki so delo raznih italijanskih slikarjev, so vedno dostopni javnosti in si jih vsak lahko ogleda. Zato te knjižnice ne mislim popisovati.

Razen omenjene Vatikanske knjižnice, ki je po bogastvu knjig in redkosti književnih izdaj, ki jih hrani, prva v Evropi, pa so še posebni prostori, kamor je mogoče dostop le s posebnim dovoljenjem kardinala bibliotekarja, ki je zdaj kardinal Giovanni Mercati. Z njegovim dovoljenjem sem si mogel ogledati tudi te posebne prostore, zlasti dvorano, v katero imajo znanstveniki dostop s kardinalovim dovoljenjem, da študirajo. To je Biblioteca dei Consultazioni, rekli bi priročno knjižnica, v kateri znanstveniki dobi kar najpopolnejši izbor splošnih virov, ki so mu pri pisanju kakega znanstvenega dela potrebni. Je to najpopolnejša tovrstna knjižnica v Rimu, čeprav ima sicer Nacionalna biblioteka več knjig, a nima tako dovršene izbora. V tej knjižnici najdemo predvsem velika enciklopedična dela v vseh jezikih, a najraznovrstnejši predmetih in iz vseh delov kulturnega sveta. Seveda imajo tudi nekatoliška dela. Imajo tudi srbsko-hrvaško-slovensko enciklopedijo. Potem so tu slovarji iz vseh jezikov. Ne manjka niti Wolfow nemško-slovenski slovar, ali Adrovičev slovar italijansko-slovenskega jezika. Negredna je zbirka najraznovrstnejših znanstvenih revij, ki imajo vse lepo vezane in katalogizirane. Opazil sem pa, da znanstvenih revij v slovenskem jeziku nimajo skoraj nič, ker se naše založbe ne brigajo, da bi pošiljale svoje publikacije tudi Vatikanski knjižnici. Pač pa so med drugimi močno zastopani Poljaki, posebno pa Rusi. V Vatikanski knjižnici imajo največjo zbirko ruskih knjig v Italiji.

V dvorani priročne knjižnice so nameščeni tudi puli, da je mogoče udobno študirati. Zraven je potem še druga, večja knjižnica, kjer so pa knjige urejene po državah. Je tudi to del priročne knjižnice, le da je večji in je srednji del dvorane izpolnjen s katalogi. Vse police in vsa oprema v dvorani je ali iz jekla, železa ali marmorja, da so tako dragocene knjige čim bolj zavarovane pred ognjem. Leta 1901 se je pod silno težo sredina zrušila, strop se je vdrl, pri čemer je pet ljudi izgubilo življenje. Papež Pij XI. pa je knjižnici trakt na novo sezidal in ga še lepše opremil.

Prijazni knjižničar je opozoril tudi na nekatere slovenske knjige v tem delu knjižnice: na primer: Kovačič, Zgodovina lavantinske škofije; Kos, Gradivo za zgodovino Slovencev; Casopis za zgodovino in narodopisje, ki je izhajal v Mariboru. Potem so tri Miklošičeva dela: Radices linguae slovenicae, Slawische Grammatik in pa Wörterbuch der slawischen Sprache. — V Vatikanski knjižnici sicer ne uvrste vsake knjige, ki jo kdo pošlje, toda ko bi se bolj brigali, bi marsikatera slovenska knjiga mogla čisto dostojno predstavljati našo znanost. Kot zanimivost omenim le še, da imajo Janez Burgerjevo »Otročjo Biblijo«, tiskano 1566 v Augsburgu. To protestantovsko delo je tedaj izšlo v slovenskem

(kranjskem), hrvaškem, nemškem, italijanskem in latinskem jeziku. Zlasti veliko pa je pomembnih del v hrvaščini iz njihove verske in kulturne zgodovine. Kar tiče Slovencev, so se na splošno lavantinci bolj brigali, da so njih spisi prišli v Vatikansko knjižnico, kakor pa ostali Slovenci. Tako je med drugim najti tudi Maroltov popis celjske dekanije.

Priročno knjižnico je dal urediti prejšnji kardinal knjižničar jezuit dr. Ehrle, knjižnica je okrašena z lepimi freskami in slikami cele vrste kardinalov, ki so oskrbovali knjižnico. — K temu delu knjižnice spada tudi Biblioteca Barberiniana, ki je nameščena v posebni dvorani in zaključena, to se pravi, ne dodajajo ji nobenih novih knjig.

Posebno zanimiva je dvorana, kjer znanstveniki študirajo na podlagi rokopisov (Sala dei Manoscritti). V to dvorano le prenesejo rokopise, ki jih znanstveniki žele proučevati. Drugače pa so rokopisi v posebnem arhivu, ki obsega nad 50.000 eksemplarjev. Zraven arhiva je potem tudi prava knjižnica, ki obsega nad pol milijona knjig in je nameščena v 6 nadstropjih, dolgih po 120 m. Knjižnica je urejena deloma po državah, deloma po snovi. V tem smislu je tudi katalogizirana. Tudi tu je vse samo železo, jeklo in kamen, nikjer nič lesa, da bi bila nevarnost požara čim bolj omejena. V knjižnici je več knjižničarjev, ki so strokovnjaki za razne znanstvene panoge, ki knjige urejujejo, katalogizirajo in dajejo onim, ki iščejo virov, koristnih nasvetov. V pravo veliko knjižnico razen knjižničarjev nima nihče dostopa.

Kot zadnjo zanimivost pa naj omenim še »bolnišnico za knjige«. Vatikanska knjižnica dobi še vedno od vseh strani znamenite stare rokopise, od katerih pa so mnogi zelo poškodovani, načeti, od moljev in vlage razjedeni, mnogi so pisani tudi s takim črnim, da je v teku stoletij razjedlo papir in udarilo na drugi strani skozi, da sta zdaj obe strani težko čitljivi. Vsi ti rokopisi in močno poškodovane knjige pridejo v »bolnišnico«, ki jo vodijo posebno izučeni strokovnjaki, ki z vsemi pripomočki moderne kemije rešijo, kar se še rešiti da in preprečijo nadaljnji razkroj. Z neizmerno potrpežljivostjo najprej s kemičnim procesom očistijo razjedkan tekst in izperejo črnilo, ki se je zjedlo v papir ali pergament. Potem prvotno pisavo s posebnim barvilom znova okrepi in napravi čitljivo. Novo barvilo nima tistih kemičnih primesi, ki bi mogle znova razjesti papir. Potem pa vsak list na obeh straneh prelepijo z čisto prozornim, a vendar jako močnim materialom, ki je drugačen za papir, a drugačen spet za pergament in papirus. Tako restavrirani rokopisi se potem znova zvežejo v zvezke in knjige in so čitljivi kakor bi bili novi. Seveda, kar je propadlo popolnoma, tega ni mogoče več obnoviti. Zahteva pa to delo velikansko potrpežljivost in veliko strokovno znanje. V vatikanski delavnici restavrirajo rokopise tudi za druge velike knjižnice, ker poznajo tu najbolj izpopolnjeno proceduro. — Poleg je tudi knjižna in fotografski oddelki za fotografiranje rokopisov. Izredno redkih in dragocenih rokopisov ne dajejo v roke, ampak le njihove fotografske posnetke.

V vsako hišo »Slovenca«!

Dunajski kongres*

(Kronika diplomatskih zgodb in spletk)

PARISKA POGODBA

Na česti, ki je vodila Napoleona v prepad, so si dogodki zelo hitro sledili. Dne 1. januarja 1814 so zavezniške vojske prekorale Ren in vdrle na ozemlje francoskega cesarstva. Medtem pa je cesar Napoleon v svojem gradu v Tuilerijah v Parizu ob enem s cesarico zelo nebržno sprejemal čestitke svojega sina rimskega kralja, dvora in drugih državnih odličnikov. Šele 25. januarja se je Napoleon odločil oditi na bojišče in je regentstvo prepustil svoji soprogi Mariji Luizi, vojaško obrambo Pariza pa svojemu bratu Jožetu.

Briennova zmagala je cesarju dopustila, da se je začel pogajati z zavezniki, ki pa so odklanjali razgovore, če se ne bi razvijali na tem temelju: Francijo je treba potisniti nazaj v stare meje in odstopiti bi morala zaveznikom nekaj trdnjav.

Napoleon se je odločil za boj. Svojemu bratu Jožetu je pisal v Pariz, da naj ga brani do skrajnosti in da naj se raje da pokopati pod razvalinami mesta, kakor pa, da bi dopustil, da bi zajel cesarico in da bi njegov sin rimski kralj postal avstrijski princ. Z majhno vojsko je potolkel Ruse pri Champaubertu, Šakena pri Montmirailu, Yorka pri Chateau-Thierryju, Blücherja v Chalonsu. Avstrije pa v Montmearju. Pod pritiskom Castleragja so zavezniški dne 9. marca v Chaumontu podpisali pogodbo, s katero so se obvezali, da ne bodo položili orožja, dokler ne bodo popolnoma premagali Napoleona. Dne 13. marca so izjavili, da ne upoštevajo več pogajanj v

Frankfurtu. Na teh pogajanjih so Franciji namestili priznati njene naravne meje.

V svojem obupu je Napoleon ustvarjal prave čudeže. Premagal je Vinzingeronejevo konjenico pri Saint-Dizieru, nakar je odhitel v Pariz, ki je bil v nevarnosti. Toda zavezniške vojske so ga prehiteli in dne 31. marca so vkorakale v Pariz. Marmontova izdaja je spodbela vse cesarjeve narte za nadaljnji odpor. Napoleon je hotel napraviti samomor, potem pa se je odpovedal prestolu. V noči od 6. na 7. april so Napoleonovi opolnomočenci prišli k ruskemu carju Aleksandru v Pariz, da bi se začela pogajanja. Grof Artois, bourbonski naslednik prestola, je bil že v Nancyju in se je že pripravil na prihod v prestolnico. Pogajal se je že s knezom Talleyrandom, kako bi prevzel francosko krono. Talleyrand je že popolnoma prešel v drugi tabor.

Dne 11. aprila je Napoleon svojemu zastopniku Caulaincourtu izročil odgovor na zavezniške predloge in v tem odgovoru skrbi Napoleona predvsem usoda cesarice, s katero je ostal v stalnih stikih in sicer je živel z njo v teh nemirnih dnevih v Bloisu, Orleansu in Cambouilletu. Od povsod tod je cesarica morala bežati, spremljal jo je samo en del dvorjanikov, vozila pa je s seboj zaklad in bisere francoske kroa; rešiti je hotela pač tisto, kar bi se dalo rešiti.

V tistih dneh je Napoleon pisal: »Cesarica najbrž noče iti z menoj na otok Elbo, kjer mi hočejo odkazati stalno bivanje. V Orleansu mi je dne 9. aprila izjavila, da hoče iti k svojemu očetu in ga prositi za Toskano. Vi v Parizu prav gotovo veste, kje je zdaj avstrijski cesar in boste lahko izračunali, kdaj bo Njegovo Veličanstvo prišlo v Pariz. Mislim, da ne smete ničesar podpisati, če ne dobim Toskane, ker seveda nikdo,

razen mene, noče iti na Elbo. Če pa nazadnje noče nič storiti za cesarico, tedaj bo ta pogodba pač ostala brez primere v zgodovini. Želel bi, da bi pri razgovorih z angleškim zunanjim ministrom skušali izvedeti, če bi angleška vlada imela kaj proti temu, če bi jaz hotel pobegniti v Anglijo, seveda pa bi moral dobiti ista poročila, kakor jih ima vsak angleški državljani in tudi izto popolno svobodo. — Cesarica je bolna. Cesar Aleksander je bil tako pošten, da je poslal k njej gospoda Suvalova. Kako to, da ni Avstrija nikogar poslala, da bi jo zaščitil? To je nekaj nerazumljivega. Razložite to gospodu Metternichu. Ta nebržnost in zaničevanje lastne krvi jih pred vsemi narodi in vsemi ljudmi zelo onečašča. Ne morem cesarice spraviti v Fontainebleau, ki je danes v prvi bojni črti, zaradi tega, ker smo se umaknili od ceste pri Sensu. Če vam je mogoče, mi pošljite preps členov mirovne pogodbe, kakor je bilo to dogovorjeno z ruskim zastopnikom Neselrodejem. Ždi se, da bi cesarica želela, da odidem v Anglijo, če ne dobimo Toskane. Če vse proučim, se mi zdi, da namerava cesarica deliti moji usodi, pri tem pa sem ji pustil popolno svobodo izbire.

Takšno pismo je napisal mož, ki je bil za ljubljeno v svojo ženo in dobro vzgojen. Napoleon pa se je precej motil o namenih svoje žene Marije Luize, še bolj pa se je — to je pa še hušje — motil o namenih zaveznikov.

Medtem je bila cesarica Marija Luiza v Bloisu in je bila silno vznemirjena, ker ni vedela, kam bi krenila. Včasih je hotela oditi k cesarju v Fontainebleau. Mislija je zopet na to, da mora čakati na potek dogodkov in računati na ureditev svojega položaja. Pozneje je poslala poročila svojemu očetu in ga prosila, da naj ji da zato-

čišče v svojih deželah — njej in njenemu sinu. Pobočnik carja Aleksandra, grof Suvalov, je pravčasno prišel v Blois, razpršil njene dvome in jo odvedel v Orleans. Od tam je dne 12. aprila odpotovala k svojemu očetu, avstrijskemu cesarju, v Rambouillet. Cesta v Fontainebleau je bila med tem že zaprta in začasna vlada v Parizu Mariji Luizi ni več dovolila potovati k svojemu soprogu.

Vendar pa je v tem trenutku Marija Luiza še želela videti Napoleona. Pisala mu je: »Če bi ti vsaj mogla s svojo skromno ljubeznijo nuditi nekoliko nade in sreče, tedaj bi je uživala še zelo mnogo na tem svetu.«

Toda cesarica je bila v tem času že popolnoma odvisna od razvoja dogodkov in položaja, zaje jo je pravi vihar katastrofe. Člani njenega spremstva so zagovarjali razna stališča in ji noli razne, nasprotujoče si nasvete. Samo njen oče bi jo mogel še rešiti. Začasna vlada v Parizu je še objavila ukaz, s katerim je zaplenila zaklad cesarske kroa, ki je bil zaupan glavnemu blagajniku. Ravno dne 12. aprila so v Parizu pod močnim spremstvom orožništva pripeljali 11 in pol milijona frankov v zlatu, za dva do tri milijone frankov srebrnine, bisere, cesarske kroa in cesarici so celo še odvzeli biserno ovratnico, ki jo je Napoleon dal Mariji Luizi, ko mu je rodila sina — rimskega kralja.

Na srečo se je dvema zvestima Napoleonovima pristašema, generalu Caffarelliju in vojvodu Cadore, posrečilo pravčasno skriti za šest milijonov zlata za cesarjeve potrebe in za potrebe njegovega dvora. To je večinoma vse, kar je Napoleon mogel odnesti s seboj na Elbo in samo s tem je lahko razpolagal, ker od pokojnine, ki mu jo je nakazala pariška mirovna pogodba, ni prejel nikdar niti enega vinarja. (Dalje.)

* Cipriano Giachetti: »Il congresso di Vienna 1814—15«, — Mondadori — Milano.

Lepa cerkvena slovesnost pri sv. Jožefu

Govor ljubljanskega škofa dr. Rožmana o pripravljenosti na mučeništvo

Ljubljana, 15. jun.

Med ljubljanskimi cerkvami zavzema cerkev sv. Jožefa, ki je v oskrbi oo. Družbe Jezusove, prav lepo in častno mesto. Dasi je skoraj najmlajša ljubljanska cerkev, saj je bila dograjena šele po prvi svetovni vojni, velja za primer izredno harmonične cerkvene arhitekture. Očete iz Družbe Jezusove so morali med prvo svetovno vojno pač gledati, kako je bila njihova cerkev spreminjena v skladišče živil, potem pa so se mnogo trudili, da so cerkev vendar dogradili. Zvonik te cerkve je med najvišjimi v Ljubljani, žal pa mu še vedno manjka ure, dasi je kazalo na zvoniku dovršeno in je nekaj izrednega ter predstavlja posebno iznajdbo domačega stavbenika.

Nov napredek pa je ta cerkev doživela včeraj, ko je dobila nov kip svojega patrona, svetega Jožefa. Ta kip predstavlja hkrati tudi novo umetnino mladega, toda že splošno znanega in priljubljenega kiparja g. Božidarja Pengova, ki je v zadnjih letih izdelal že mnogo kipov, ki krasi naše cerkve. Kip sv. Jožefa v tej cerkvi smo v eni naših zadnjih številkih že opisali. Kip je nad dva metra visok, obdaja ga plašč v zlati barvi, notranje oblačilo je belo, zelo lep pa je zlasti svetnikov obraz. Enako lep je kipec Jezusčka.

V nedeljo, posvečeno Presv. Srcu Jezusovemu in Srcu Marijinemu, pa je bila cerkev sv. Jožefa deležna izredne verske slovesnosti ob priliki blagoslovitve novega kipa cerkvenega patrona.

Kip sv. Jožefa je blagoslovil škof dr. Gregor Rožman, kateremu je bil prirejen ob tri četrti na osem jutraj slovesen sprejem. Pri blagoslovitvi je škofu asistiral mnogo duhovščine. Zatem je imel škof dr. Rožman globoko zajet govor, v katerem je naglašal, da mu je sv. oče ob zadnjem obisku v Romi posebno naročil, naj blagoslovi novi kip v Njegovem imenu v večjo čast božjo in v tolažbo ljudstvu. Obenem je bil sv. oče razveseljen poročil o ljudskih pobožnostih prvih petkov in pa velikega duhovnega šopka, ki ga je naše ljudstvo zbralo ob srebrnem školskem jubileju sv. očeta. Gospod škof je nato govoril o neomajnem zaupanju prvih kristjanov v zmago Kristusovega kraljevanja. Kristus sam je dejal: »Ne bojte se maloverni, jaz sem premagal svet! Trpljenje nam prinese zmago, za to zmago pa moramo črpati nove moči iz sv. Eucharistije. Gospod škof je svoj govor zaključil s pozivom na vse vernike, naj vztrajno molijo in naj zaupajo v trdni veri v cerkev, katere zaščitnik je sv. Jožef.

Sledila je pontifikalna sv. maša, med katero je bila orkestralna godba. Ob zaključku sv. maše je škof podelil papeški blagoslov vernikom. Ob darovanju za novi kip so delili lepe spominske podobice.

Najsvetejše je bilo izpostavljeno ves dan ter so verniki tudi ves dan opravljali zadostilno čiščenje, popoldne pa so bile pobožnosti, ki so predstavljale višek prireditve. Cerkev sv. Jožefa, ki je med najbolj obsebnimi v Ljubljani, je bila nabito polna vernikov. V cerkev vsi verniki, ki so prihiteli, niti mogli niso. Slavnostni govor je imel prior križevniškega reda o. Valerijan Učak.

Po njegovem govoru pa se je razvil po bližnjih ulicah velik cerkven sprevod, ki se ga je udeležilo nad 2000 vernikov, polnoštevilne ljubljanske verske združbe in duhovščina. Najsvetejše je nosil gospod škof. Posebno častna je bila udeležba mož pri procesiji. Verniki, ki se niso uvrstili v procesijo, so tvorili časten špalir ob ulicah, koder se je procesija pomikala. Pred Najsvetejšim je vsa množica poklekala. Po procesiji so sledile litanije, zahvalna pesem in slovesen blagoslov.

Cerkvene slovesnosti pri Sv. Jožefu so potrdile globoko versko vdanost našega ljudstva Srcu Jezusovemu, Cerkev ter njenemu zaščitniku sv. Jožefu, ki je pokrovitelj katoliške Cerkev in tudi zaščitnik slovenskega ljudstva.

Plemiška imena izginjajo v zemljiški knjigi

Debeli, pergamentni folijanti zemljiške knjige so svetel, a tudi temen in žalosten odraz preteklosti mesta in okolice. V suhoparnih, po uradnih vzorih sestavljenih vpisih, zapiskih in zaznabah nam ti folijanti zgornjo govorico in pripovedujejo o blagostanju, napredku in propadanju mnogih, v pretekli dobi odličnih in vplivnih patrijskih družin, o visokih plemiških, knezi, grofi in baronih, ki so nekdanj odlično posegali v usodo Ljubljane, a so sedaj njihova imena zatemnela, ko so se še pred dobrim polstoletjem vidno blestela in je ta imena preprosto ljubljanski občan še izgovarjal z globokim spoštovanjem. »Vaša gnada!« je bil tekoč izraz v besedoslovju preprostega ljubljanskega človeka. V prvotnih zemljiških listinah so bili ti mogočni odličniki počaščeni z vsemi visokimi naslovi in častmi, nova od l. 1871 uvedena zemljiška knjiga pa je zapisovala samo njih ime in stopnjo plemstva.

Zemljiška knjiga varuje in zapisuje kratko imena vseh poslovnih ljudi, imena odličnih trgovcev in podjetnikov, imena bančnikov in finančnikov, ki so v preteklosti dajali v velikem obsegu in razmahu glavne smeri vsemu gospodarstvu, trgovstvu in obrtništvu Ljubljane. Nekdaj so ta imena v zemljiški knjigi blestela, sedaj so zatemnela. Na njih mesta so stopali in stopajo »homines novi«, ljudje, ki so bili še pred desetletji, da, pred kratkim časom neznani, a so zdaj med posejudočimi priborili vidno in spoštovanja vredno mesto.

Ko človek prelistava zemljiške knjige glavnih katastrskih občin Ljubljane, naleti na imena visokih rodbin, ki so v preteklosti krmarile čolniš usode Ljubljane. Kam so zatonili? Bili so in niso več! Lastniki hiš na Novem trgu in v Gosposki ulici so bili še do nedavna zadnji potomci plemiških rodbin, sedaj so te hiše v rokah navadnih meščanov.

Kaj so svoj čas pomenili Pongratzi, Auerpergi, Barbi, knezi Wredeji, Gutmannthal-Benvenutij in še dolga vrsta drugih?

Zemljiška knjiga hrani dalje tudi zanimiva imena mnogih obrtnikov, ki so sedaj zapisana preteklosti. Zanimiva so imena zlatarjev, draguljarjev in urarjev, ki nam kažejo njihovo poreklo in domovino. Imena odličnih pivovarjev, usnarjev, strojarjev in jerharjev, ki so še ohranjena v zemljiški knjigi, nam mnogo povedo, kako se je

Še ena fara v Ljubljani?

Dobili smo: »V sobotnem »Slovenec«, 13. junija t. l. je bilo pisano, da imamo v Ljubljani enajst katoliških far, kar je treba dopolniti. Imamo jih dvanaest, če ne štejemo zraven bolnice kot faro. Dvanaesta, ki sicer nima tako mestnega gospodarskega imena, je Ježica. Saj spada že nekaj let pod ježensko faro, ki šteje vseh duš okrog 3500, tudi do 150 mestnih ljubljanskih hiš z vsaj kakimi 1000 prebivalci.«

V pravem pomenu besede pa se zaradi tega Ježica ne more imenovati »ljubljska fara«. S tem, da spada del njenih prebivalcev v območje ljubljanske občine, se ne postane v cerkvenem oziru Ježica ljubljanska fara, pač pa postanejo oni mestni prebivalci farani izvenljubljske fare. Torej Ježica vendarle ni ljubljanska fara.

razvijala njih obrt, kako se je vzpenjal njih rod kvišku in kako je zahajal v zaton pozabljenja. Prav zadnji obrtniki so bili kompaktno naseljeni v šempetarskem predmestju, kjer so imeli svoje hiše in obratovnice na Sv. Petra cesti in na Sv. Petra nasipu ob Ljubljani, na katere bregu se ni bila tako izpeljana sedanja prometna žela, marveč je bila še pušča.

Tudi nam zemljiška knjiga na svoj način pripoveduje zgodovino raznih trgovskih podjetij, propad bančnih zavodov, ki so v preteklosti skušali zavzeti ljubljanski denarni trg.

Kaj so pred 100 leti pomenili Kanduži? Kaj Fidelis Terpine? Znameniti so bili še v polpreteklosti zvonarji Samassi.

V stari Ljubljani je slovel zlatar Tambornino, ki je bil lastnik hiše na Kongresnem trgu, kjer je sedaj Slovenska Matica. Zlatar Tambornino je hišo l. 1872, prodal banki »Slovenija« in ta je bila vnešena v zemljiško knjigo kat. občine Kapucinsko predmestje kot lastnica v nemškem jeziku: Die erste allgemeine Versicherungsbank »Slovenija«. Kupna pogodba datira od 11. novembra 1872. Banka »Slovenija« je propadla.

Ta banka je s skupno pogodbo od 31. maja 1879 prodala to hišo »Matici Slovenski«. Od tega dne naprej je ostala hiša v posesti te naše slovenske kulturne institucije.

V zadnjem desetletju so lastniki ljubljanskih starih in novih hiš kaj hitro menjavali. Letos v petih mesecih je zemljiška knjiga zaznamovala že 249 raznih kupnih in drugih prenosnih pogodb za celotno vrednost 10.458.488 lir. V prvih desetih dneh junija pa je bilo v zemljiški knjigi zaznamovanih 15 kupnih pogodb za celotno vrednost 271.761 lir. Med večjimi kupnimi pogodbami:

Bergantovi dediči so prodali Franu Štupniku, posestniku in mesarju ter njegovi ženi Karolini, oba v Ljubljani, Poljanska cesta št. 54 nepremičnino vlož. šte. 169 Ljubljana-mesto (hiša na Sv. Jakoba trgu) za 100.000 lir.

Blagodejen dež je osvežil polja in travnike

Ljubljana, 15. junija.

Po 12 dneh hude junijske vročine je pretekli teden nastal vremenski preobrat. Že majnik je bil v drugi polovici izredno vroč in le zadnja dva dneva sta prinesla nekaj moče, da je bil nekoliko preprečen nastop še hujše suše, kakor se je nato pojavljala v prvi polovici junija. Vsi ljudje so željno pričakovali blagodejnega dežja, ki naj bi namočil že močno osušena in moče potrebna polja, ki naj bi oživil travnike, kjer je poprej lepo in bujno rastoča trava popolnoma ovenela in se celo posušila. Ljubljanci so imeli lahko priliko opazovati, kako je bila trava skoraj požgana na obeh bregovih Ljubljanice.

V petek zvečer 12. junija se je naposled močno pooblačilo. Že prejšnja dva dneva so se pojavljali deževni oblaki, toda vedno so bili razgnani od močnejše severja. Ko so v petek ljudje že polegali k nočnemu počitku, se je ob 22.02 vili prvi dežek nad mesto in okolico. Padlo je le nekaj kapljic. Pozneje je po polnoči še v drugič porosilo. Toda ta dežek ni bil izdaten. Ombragraf je na meteorološkem zavodu zaznamoval, da je v obeh fazah padlo le 0,6 mm dežja. V soboto jutraj so morali vrtnarji in vsi skromni obdelovalci močno zalivati svoje njivice in gredice. Mnogi so donesli na svoje njivice nad 20 kanjev vode. Vsi so si želeli dežja. In marsikdo je pripomnil: »V petek ob 20 je bila lunina sprememba, nastopil je mlaj.« In marsikdo je pripomnil: »Mlaj nam prinese dež. In tudi Anton Padovanski je nosilec dežja.«

V soboto dopoldne in popoldne je že padlo nekoliko več dežja. Prvi naliv se je nad mestom pojavil točno ob 10.25, kakor je to zapisal ombro-

Kajnovi zločini

Po Ljubljanski pokrajini teče nedolžna kri. Število umorov naših uglednih podeželskih mož in fantov raste z vsakim dnem. Več sto naših ljudi je že postalo žrtev komunističnega divjanja. S samskano načrtnostjo iščejo oborožene komunistične tolpe slovenske može in fante po njih domovih, po njihovih poljih in družinah ter jih hladnokrvno in premišljeno pobijajo. Zločini so že tako številni, da jih ne moremo niti več registrirati. Z grozo poslušamo vsakodnevna sporočila o umorih in drugih zločinih. Še nikdar v zgodovini svojega obstoja ni slovenski narod padel v oblast takega zločina, kakor v današnjih dneh. Mednarodni komunizem je sprostil svojo nerazbrano divjost prav nad našo pokrajino ter si prav njo izbral za žrtev svojih nagonov. Kljub temu, da slovensko ljudstvo v ogromni večini enodušno obsoja pogubno delo komunistov ter načeloma odklanja vsako sodelovanje z njimi, vsako podpiranje ali sočustvovanje — in tega ne nehamo nikoli poudarjati — kljub temu se skupina neodgovornih komunističnih voditeljev drzne prisvajati si nekako vlogo narodnih voditeljev in tolmačev volje in mišljenja slovenskega naroda. Zopet tukaj še enkrat jasno poudarimo, da narod v celoti obsoja zločinsko in pogubonosno delovanje tako imenovane »osvobodilne fronte« ter njenih oboroženih partizanskih čet. Slovenci smo vedno imeli do komunizma intolerantno stališče, kakor ga imamo v nezmajljani meri tudi še danes.

Zadnja vrsta zločinov bo spametovala tudi še tiste Slovence, ki so mogoče s svojimi čustvi podpirali to pogubno družbo. Skrajni čas je, da vsi pošteni in pametni Slovenci, če še niso morda spregledali, uvidijo, v kakšno pogubo vodi delo tako imenovane komunistične »osvobodilne fronte« ter ugotove, da komunistično partizanstvo ne more biti nadomestilo za tradicionalno slovensko resnobo in poštenost.

Zalta Marija, trgovčeva soproga, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 9 je prodala Anton Lavrihu, posestniku Ljubljana, Celovška cesta št. 99, več travniških parcel, v skupni izmeri 2969 kv. metrov, pod vložno šte. 490, k. o. Trnovsko predmestje za 12.618,35 lir.

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

Veleposestvo Belje pred madžarskim parlamentom

Dne 10. junija t. l. je bil v madžarskem parlamentu interpellacijski dan. Posamezni vladni in opozicijski poslanci so stavliali razna vprašanja na poedine ministre. Vlado je v parlamentu zastopal državni tajnik v kmetijem ministertvu Barczay. Med ostalimi interpellanti je bil tudi poslanec Zoltan Mesko. Njegova interpellacija se je nanašala na znano veleposestvo Belje v Baranji. Kakor znano, je to premoženje last nadvojvode Albrehta. Ogromno veleposestvo je bilo v bivši Jugoslaviji državno veleposestvo. Pri priključitvi Baranje Madžarski, je Belje spet prevzel nadvojvoda Albreht. Interpelant zahteva od kmetijskega ministertva, naj uredi vprašanje vrnitve posestev tudi ostalim Madžarom, ki so bili v tamosnjih krajih prizidati zaradi izvršene agrarne reforme.

Poslanec Vamos se je pa zavzemal za ustanovitev srednje kmetijske šole v Sentu in strokovne mlekarke šole v Veliki Kaniži. Državni tajnik Barczay je interpellantu odgovoril, da stori kmetijsko ministertvo vse za poglobitev strokovnega znanja madžarskih poljedelcev ter v ta namen pripravlja tudi poseben zakon. Razvoju in zboljanju kmetijstva v nanovo priključenih krajih tudi že služita ustanovljeni srednji kmetijski šoli v Ujvideku

(Novem Sadu) in Zomboru (Somboru). Madžarska vlada namerava v vsakem komitatu ustanoviti po eno kmetijsko šolo. Velika Kaniža bo dobila svojo mlekarško šolo takoj, sam; če bo občina tudi sama pripravljena nositi del stroškov za njeno vzdrževanje.

Ureditev državljanstva v novo priključenih bolgarskih pokrajinah

Bolgarska vlada je s posebno uredbo, ki je že objavljena v bolgarskem uradnem listu, uredila vprašanje državljanstva v vseh novih bolgarskih pokrajinah. Po tej uredbi dobe takoj bolgarsko državljanstvo vsi prejšnji jugoslovanski in grški državljanji, če so po rodu Bolgari in so se na dan objave omenjene uredbe mudili na bolgarskem državnem ozemlju. Bolgarski državljanji bodo postali avtomatično tudi vsi ostali ne Bolgari, ki žive v novih bolgarskih pokrajinah, če ne bo do 1. julija prihodnjega leta izrecno izjavili, da žele obdržati staro državljanstvo.

»Čitaj in širi »Slovenca«

KULTURNI OBZORNIK

Vrednost djakovskih fresk

Znane freske v Strossmajerjevi stolnici v Djakovem je zdaj v obširnem članku v »Spremnosti« ocenil profesor zagrebške slikarske akademije in član Hrvatske Akademije znanosti in umetnosti slikar **Ljubo Babić**. Ker so te slike nam večinoma dobro znane, bomo povzeli glavne misli tega članka ter glavno sodbo tudi zato, ker dobro karakterizira mnenje o cerkveni umetnosti, ki sta ga imela Strossmajer in njegova doba.

Ko se je odločil Strossmajer, da zgradi katedralo, je najbolj in največ mislil na slike, a kateri bi jo okrasil tako, da bi se še pozni rodovi hodili k njim učiti velike umetnosti. Za svoje Djakovo je hotel dobiti dela najvišje evropske cerkvene umetnosti, kakor si jo je seveda predstavljal on. Posvetoval se je s strokovnjaki osebno ter pisмено ter je na pr. odšel tudi v Rim, kjer je tedaj delal eden največjih tedanjih mojstrov cerkvenega slikarstva Oeverbeck, znani glasnik nazarenske umetnostne šole. Na tega Nemca Oeverbecka je prišel s posredovanjem Rösnerja, ki mu je gradil katedralo in za katerega se je navdušil v Pragi ob novi cerkvi sv. Cirila in Metoda. Stopil je k staremu Oeverbecku, ki mu je naredil nekaj načrtov na karton. Ob teh načrtih se je tako navdušil, da mu je pisal pismo, kjer je med drugim izrekel prepričanje, da »to ta dela enakovredna najboljšim in največjim delom krščanskih dob. Dokler bodo Vaše slike v cerkvi, bodo predmet pripravevanja in učenja ljudstva ter čudenja naroda. Obenem pa bodo šola za mlade umetnike našega mladega, živega in svežega ter za kulturo zrelega naroda.« To je samo ena izjava o teh načrtih, ki naj bodo v njegovi katedrali vzpodbuda za bodoča pokolenja ter pravo ogledalo krščanskega duha ki naj obnovi umetnost, kajti »umetnost je začela propadati v XVI. stoletju, ko so duhovniki izgubili vsak vpliv nanjo, dočim

sta jo uporabljala v srednjem veku Cerkev in eve-

ništvo v občini meri za svoj poklic.« Tako si je zamišljal Strossmajer te nove freske v svoji katedrali ter je zato tudi izbral tega mojstra iz nazarenske šole. Ta je tedaj predstavljal idealistični romantični slog, zelo eklektičističen ter tvoren po vzorih starih romanskih mojstrov. Ta šola je rada kombinirala stare forme v nove kompozicije ter je bila tedaj — kot je še sedaj — v nekem pogledu vzor tradicionalni cerkveni umetnosti. In po tem okusu je Strossmajer izbral Oeverbecka. Toda ta je kmalu nato umrl ter pustil samo nekaj nekončanih kartonov.

Po nasvetu graditelja katedrale — ki je gradena po tem okusu kombiniranja starih že preizkušenih slogov — je poveril celotno delo staremu in mlademu Seitzu, očetu Maksimiljanu in sinu Ludwigu, ki sta slike v nekaj letih tudi izvršila. Oba sta se vezala na tradicije stare italijanske šole — oče bolj kot sin, ki se je že malo nagibal k realizmu. Škof je stal ob njihovem delu ter jim dajal navodila, popravila ter so tako izdelane kakor so govorilo izraz Strossmajerjevega okusa.

Stari Seitz je spadal v Oeverbeckov krog »nazarencov« ter je prevzel njegove like in kompozicije, ki jo je seveda spretno pomešal. In prav ta varianta Oeverbeckove kompozicije, izvedena po Seitzevi roki, ima od vseh njegovih slik morda največj mitka, pravi Babić, ko navaja »negativne odlike« starega Seitz, med katerimi smatra prav to posnemanje Oeverbeckovih oblik, kakor tudi starih italijanskih mojstrov (za primer prinaša reprodukcijo Adama s slike Srečanja z Evo, ki odgovarja Michelangelovemu Adamu iz Stvarjenja!). Hvali pa njegove detailje, ki so polni izraza ter tudi polni religioznega duha, kar o sinu Ludwigu ne more trditi. Sin gotovo bolj korektno elika, bolj temperamentno izjavja slike in je bolj efektčen in virtuos, zato pa bolj prazen, brez tistega duhovnega sijaja, ki ga kažejo nekateri detailji na slikah očetovih (Davidova glava). Ludwigeve slike so izvedene s širšim zamahom ter se kaže učenca novega realizma, kajti njegove kompozicije niso več strogo simetrične kakor oč-

love, temveč asimetrične. Vendar pa je v vseh nekaj patos, ki spominja na gledališke žive slike. Potem govori Babić o manj dobrih in slabih slikah ter o najboljših (Božič, Pieta, Potop itd.). Sin teži po neki dramatičnosti, dočim je oče precej zunanje dekorativen. Deluje pa vse precej akademsko, ne dramatično v celoti, temveč samo v nekaterih kretnjah in likih. Posebej se dotika tehnike, ki je evojeka, tako imenovano »slikanje odzgor«, ko se retuše (več kot retuše!) dodajo na že posušen omet, za kar je oče rabil vosek, sin pa kasein (fresco secco). Čudi se, da so slike tako dobro ohranile svoje barve, kakor se vidi sedaj po očiščenju, ko so take, kakor da bi bile včeraj slikane. Kljub slikanju več let pa se mu zde delane v naglici in z ne baš veliko pazljivostjo, kajti nekje je naštel na nogi šest prstov in pri neki figuri dve levi nogi!

Končni rezultat je naslednji: »Djakovske freske so vreden in važen dokument svojega časa, v toliko večji, ker so redek komplet ciklus take slikarske realizacije v vsej tedanji Evropi na področju religioznega ustvarjanja. In kot take moramo te slike spoznati in jih ocenjevati. Njihov poseben pomen je še v tem, ker je njihov prvi začetnik in končni idejni avtor škof Strossmajer sam. Niso pa djakovske slike izpolnile *one nalogo*, ki jim jo je Strossmajer namenil, namreč da bi postale neka šola za naš hrvatski umetnostni razvoj. Lahko pa so obudila našim bodočim pokolenjem s svojo težnjo, da bi tudi naš čas ustvaril prav tako velik ciklus slik v duhu in z rokami naših mojstrov. Tako naše izvirno delo potem ne bi bilo samo dokument časa, temveč tudi šola in vzor za bodoča pokolenja.«

Nov župančičev prevod Shakespeara: »Vihar«

Shakespeareova dramatska pesnitev »Vihar« v prevodu Otona Župančiča je pravkar izšla pri Slovenski Matici. Spremembe besede je napisal dr. France Kobar, za elegantno opremo je poskrbel inž. arh. Marko Župančič. Kartoniran izvod stane za naročnike 20 lir, v platno vezan

izvod 26 lir. Naročila naslavlajte na Slovensko

Matico, Ljubljana, Kongresni trg 7.

Hrvatske knjižne novosti

Dr. Ivo Guberina, znani zgodovinar nove smeri, je napisal za mladinsko studijo o Zrinski-Frankopanski zaroti, ki jo tolmači z vidika nove hrvatske usmerjenosti, v knjigi »Hrvatski poviestni poziv i značenje Zrinsko-Frankopanske urote«. Brošura ima 40 strani ter je izšla v založbi Promićba Ustaške mladeži l. 1942.

Branko Klarič je opisal zagrebško katedralo v knjižici »Slava katedrale«. Izdala jo je »Knjižarna Narodna prosvjeta, Kaptol 29, ter obsega 38 strani.

Znani zgodovinar Mirko Kus Nikolajev je napisal 55 strani obsegaajočo studijo »Oblici i sadržina hierarhije« (Založba Putevi).

V založbi Glavnog ustaškog stana pa je izšla propagandna monografija o očetu domovine, predhodniku velikohrvatske ideje Ante Starčeviću kot 7. zvezek njihove zbirke.

Josip Andreis je izdal pri Matici Hrvatski veliko monografijo o zgodovini glasbe (Poviest glasbe) na str. 750. Knjiga, ki je izšla kot jubilejna izdaja Matice ob njeni stoletnici, prikazuje na enciklopedični način zgodovino svetovne glasbe sploh, še posebej pa hrvatske, ter je to glavne prve sistematično obdelano gradivo hrvatske glasbene umetnosti. (Cena 420 Kun).

Naznanili smo že dela Vladimira Nazorja, največjega hrvatskega pesnika, ki se je namenil letos v zaporedju izdati sedem novih knjig. Zdjaj sta že zopet izšli dve in sicer prevod italijanske trojice — Carducci, Pascoli in D'Annunzia pod skupnim naslovom »Posledna triada« (Str. XVI in 115); druga knjiga pa je zbirka potopisov »Putopis« (str. 122), v katerem opisuje svoja pota doma in v svetu ter se navdušuje za večmožnega grškega Pana, ki je tako značilen za vso njegovo poezijo. S temi je ustvaril pesniški pandant Dučićevim znanim Pismom,

Drolne novice

Koledar

Torek, 16. junija: Fr. Regis, spoznavalec; Beno, škof; Julita, mučenica; Rajnerij, spoznavalec.

Sreda, 17. junija: Adolf, škof; Nikander, mučenec; Montan, mučenec; Teofil, spoznavalec; Gundulf, škof; Sabel, mučenec.

Osebnostne novice

— Poročil se je 10. t. m. v Ljubljani gospod dr. Aleš Kersnik z gospodično Agno Krajčevič. Novorojenčca želimo veliko sreče in božjega blagoslova!

— Trgovcem z lesom v vednost. Združenje trgovcev Ljubljanske pokrajine sklicuje skupščino sindikata trgovcev z lesom za petek, dne 19. junija t. l. ob 11 dopoldne v prostorih Trgovskega doma z dnevnim redom: Otvoritev skupščine, čitanje določil sindikata, volitev predsednika, volitev zastopstva sindikata, služajnosti. Udeležba je za vse člane obvezna. Kdor se skupščine brez opravičila ne udeleži, se bodo proti takemu uporabila določila pravil.

— Vreme zadnjih dni. Petkov mlaj je prinesel drugačno vreme. V soboto je že izdatneje začelo deževati. Barometer je začel padati. V soboto je dosegel 756 mm, v nedeljo se je dvignil na 759,1 mm, a v ponedeljek je znova padel na 756,9 mm. Dnevna najvišja temperatura je postala nekoliko nižja, kakor prejšnje dneve. V petek je toplomer popoldne zaznamoval 25,8 stop. C, v nedeljo pa je bila najvišja dnevna temperatura 24 stop. C. Jutranja temperatura je tudi nižja kakor druge dneve. V nedeljo zjutraj je bilo le 12,6 stop. C, v ponedeljek pa 12,8 stop. C. Prejšnje dneve je bila najnižja jutranja temperatura 17. stop. C. V letošnji pomladi je bila dosežena še višja jutranja temperatura, ko je 25. aprila bila zaznamovana z 18,5 stop. C. Nedelja je bila sončna in topla. Primerna za kopanje. Veselo vrvenje je vladalo v mestnem kopališču ob Ljubljani, pa tudi znamenita »Spica« je bila popolnoma zasedena.

— Pasja steklina v Ljubljanski pokrajini. Med najbolj nadležne kuge, ki jih pozna naše kmetstvo prebivalstvo, spada nedvomno pasja steklina. Pred kakimi 10 leti je sicer že izgledalo, da je ta bolezen že zatrla, toda, komaj so bile omiljene ostre odredbe oblasti, se je ponovno pojavila, tako da je bilo nekdanje odredbe treba obnoviti in celo poostri. V zimah 1939-40 in 1940-41 pa se je bolezen tako razširila, da je postala resno nevarna ljudem. Še nikoli ni bilo v naših krajih toliko prijavljenih primerov obolelih ljudi za steklino, kakor v letih 1939, 1940 in 1941. Čeprav ostre zime omejujejo nevarnost stekline, ker pozimi pač pogine mnogo sestradanih psov in mačk, ki so najbolj dostopni tej steklini, vendar recimo zima od leta 1940 do 1941 ni stekline prav nič omejila. Vzrok temu je pač v tem, ker je bilo kmetstvo gospodarstvo povsod zaradi vpoklica mnogo moških k vojakom pač zanemarjeno. Še hujša zima je bila od leta 1941 na 1942. Izgleda, da je ostri mraz v preteklih zimskih mesecih uničil sicer mnogo podivjanih psov in mačk, vendar pa je nevarnost stekline še vedno tu. V naših krajih so krivi stekline — po sodbi veterinarjev — v 90% psi, v 10% pa mačke. Druge živali, kakor lisice, volki in še razne druge zveri, ki morejo tudi prenašati steklino, za naše kraje ne pridejo toliko v poštev. Zdravniška borba proti steklini je v naših krajih res na višku in zato more vsak človek, ki ga popade stekel pes ali mačka, takoj dobiti pomoč. Ako se napadeni zgleda v najbližnji zdravniški ambulanci ali bolnišnici ali pravem času, je vedno rešen. Seveda, ako se pa bolnik preimisljuje in pride v ambulanco prepozno, tedaj ko je steklina že razvila svoje klice do viška v ogroženem telesu, tedaj pač ne pomaga protinjekcija. Cepljenje proti steklini je dandanes že tako poenostavljeno, da zadostuje že kakšnih pet injekcij. Zamuda časa do najbližjega zdravstvenega doma ali zdravnika je torej dandanes majhna, stroški za cepljenje pa so neznatni, če sploh so. Vseh teh stvari se morajo naši ljudje zavedati tudi letos, čeprav izgleda, da je nevarnost zaradi stekline nekoliko manjša kakor lani. Okužene in sumljive pse ter mačke pa — ali pobiti ali dati pregledati po veterinarju!

— Snetiljivo klasje moramo pobirati. Za ugodno žito letino je med drugimi pogoji važna tudi pobiranje snetiljivega klasja. Poznamo več vrst sneti na žitnem klasju, tako pokrito snet na jčmenju, trdo snet na pšenici in prašno snet na ovsu, dalje pa prašno snet na jčmenju. Prve tri sneti moremo uničiti z raznimi strupenimi sredstvi, z namakanjem in opravljenjem, zadnje pa le s tem, če seme pravilno namakamo v vroči vodi. Najboljše sredstvo pa je sedaj, da sproti pobereimo vse snetiljivo klasje, ki se pojavlja, ko cvetela jčmen in pšenica. Najboljše to storimo s škarjami, ker se pri delu z njimi klasje najmanj stresa in se snetiljivi prah, ki vsebuje zajedalke sneti, ne stresa na zdravo klasje. Tudi snetiljivo klasje ovsa pobiramo takoj, ko opazimo na ovsu sneti. S tem preprečimo snetiljivost tudi pri ovsu. To je važno zlasti za prihodnje leto, ko bo treba sejati izključno zdravo seme — za zdravo žetev!

— Deteljino seme od druge detelje. Lani je bilo v Ljubljanski pokrajini precejšnje pomanjkanje deteljinega semena in so ga morali naši kmetovalci drago plačevati. To se ne sme več zgoditi in zato morajo kmetovalci misliti na to, da bodo deteljino seme — pridelovali doma. Vendar pa ne smejo pustiti detelje, da dozori v seme že pri prvi košnji, temveč šele pri drugi. Detelja pri drugi košnji namreč bolj medli in jo štebe rajši obiskujejo ter se zato detelja tudi rajši opravi — in da tudi več in boljše semena. Povprečno zadostuje, da kmetovalec pusti pri enem hektarju deteljinega polja eno desetino, to je 10 arov, detelje za seme.

— Od doma je odšel 27. maja 14-letni Bogdan F. skupaj z 12-letnim Tonetom K. Bogdan ima levo roko pohabljenjo, oblečen je v pumparice, siv suknjič, podobno oblečen je tudi Tone. Kdor bi ju videl, naj takoj sporoči bližnji karabinjerski postaji ali pa Kr. kvesturi v Ljubljani.

— Zaradi uničevanja tivoljskih in drugih mestnih nasadov je med vsem dostojnim prebivalstvom zazladalo ogorčenje, ki je gotovo upravičeno. Kdor vidi bregove Gradašice ali druge nasade, mora obojeati počenjanje mladine in tudi odraslih, ker ne krote mladine ter tudi sami prenašajo klopi, trgajo rože in lomijo veje, hodijo po tratah in se valjajo po njih ter teptajo in trgajo nasajeni krompir, fižol in drugo zelenjavo. Če bo šlo tako dalje, kmalu ne bo več nobene cele kopejo pri sprehajalcih in naposled bo mestna vrtnarija popolnoma upravičena, da bo klopi ehanila, ker je prišljena varovati premoženje mestne občine. Davkoplačevalci težko zmagujejo javne dajatve in z nejevoljo gledajo uničevanje naprav, ki jih vzdržujejo s svojimi prispevki v splošno korist. Toda ta žrtev davkoplačevalca nikakor nima namena, da bi vsakdo smel uničevati javne naprave in delati škodo. Tudi mestni nasadi prav mnogo veljajo ter so mestne uprave vedno rade dovoljevale prav znatne veote za čim lepšo izpopolnitev parkov, napravo poti in olespavo javnih nasadov. Zato se tudi vsa Ljubljana ponaša s mestnimi nasadi, ki jih gostje našega mesta upravičeno cenijo za najlepše, kar ima Ljubljana. Ljubljanci naj sami ekušajo napraviti red, saj so devastacije po javnih nasadih sramota za vso Ljubljano. Nova mestna uprava je pa pomnožila stražo po javnih nasadih ter jim naročila najstrožje postopanje. Trganje rož, lomljenje vej, razbijanje in poškodovanje klopi in ograj je hudo kaznivo po kazenskem zakoniku kot tatvina in poškodovanje lastnine. Veliko škodo pa delajo ljudje tudi s prenašanjem klopi s poti, cest in drevoredov v grmovje in na trate, ker pri tem polomijo veje in poteptajo ter poškodujejo tam zasajene rastline. Seveda pa tudi klopi same. Po lesenih delih klopi je vse razrezano in polomljeno, vedno več je pa razbitih celo železnih klopi, ki jih v sedanjih časih ni mogoče nadomestiti. Čeprav so trate z večino že pokosene, naj ljudje, ne hodijo po njih, saj mestna občina mora imeti krmo za svoje konje in za rejo malih živali. Posebno naj pa ljudje ne delajo škode po vzornih nasadih krompirja, fižola in raznovrstne zelenjave, saj so prav ti nasadi najbolj poučni za naše vrtnarje in kmetovalce. Prosimo dostojno občinstvo, naj samo pomaga delati red po mestnih nasadih, predvsem naj pa institucije za vzgojo mladine z vsem svojim vplivom skušajo pokazati uspehe svojih hvalevrednih prizadevanj.

Ljubljana

1 Pobožnost trinajstih torkov v čast sv. Antonu. V frančiškanski cerkvi se začne v torek, 16. junija zvečer ob četrni na 7 pobožnost trinajstih torkov na čast sv. Antonu Padovanskega. Najprej bo v posebnem govoru razložen pomen in dobrota pobožnosti. Nato bodo liturgije in slavošpev sv. Antona. Po pobožnosti čestitke in relikvije sv. Antona pri svetnikovem oltarju. Pobožnost se bo vršila z vso slovesnostjo. Ljubljanski verniki, ki sv. Antona tako radi častite, udeležujte se pobožnosti vsak torek v obilnem številu. Sv. Cerkev je podelila za vsak izmed trinajstih torkov popolni odpustek. Vse vam razložijo prvi večer pri govoru.

1 Ljubljanski hišni posestniki imajo po veljavni uredbi o zaščiti javnih cest dolžnost, da enajziro in skrope hodnike in pešpote ob vsej dolžini svojega posestva. Kazenske sankcije določajo globo od 3,80 do 380 lir, v primeru neizterljivosti pa zapor od enega do 20 dni. Opozorjamo hišne posestnike, naj se vestno ravnaajo po tej naredbi.

1 Onesnaženje javnih cest, ulic, trgov, nasadov itd. strogo prepovedano. Onesnaženje je seveda tudi pisanje in risanje po zidovih, pljuvanje, izlivanje pomilj l. dr., metanje ogorkov cigaret, tramvajskih vozniških listkov, papirja, koštanja in lučien, olupkov pomaranč, papirnatih vrečic za sladoled itd. Kdor dela nesnago in smeti po ulicah in cestah, ali piše in riše po zidovih ter kakorkoli krši to naredbo, bo kaznovan z globo od 3,80 do 380 lir ali z zaporom od enega do 20 dni. Enaka določila so tudi v zdravstveno-policijskih navodilih in pojasnilih o varstvu snage in higijene po ulicah, v obratovalnicah in hišah v mestu Ljubljani. Ta določila pa predpisujejo globo do 190 lir ali do 10 dni zapore. Zaradi vedno večjega števila prekrškov je nadzorstvo poostreno ter zato opominjamo vse prebivalstvo na red in snago.

1 Zaradi nenavadne suše je po mestnih cestah precej prahu. Mestna občina se trudi, da bi ceste čim bolj škropila z vsemi razpoložljivimi prevoznimi sredstvi. Škropilci pa težko opravljajo svoje delo, ker se pasanti ne umikajo škropilnim vozilom in zato ostajajo večji deli cest in hodnikov nepoškopljeni in prašni. Opozorjamo pešake, naj se v interesu higijene umaknejo v veže ali kamor koli, kadar prihaja škropilni voz, da bo mogel škropilec namočiti cesto po vsej širini. Škropljenje ne služi samo preprečevanju prahu, temveč tudi prav občutno hladi ulice.

1 Trg dobro založen s češnjami. V ponedeljek je bil sv. Vid. O njem je pregovor: »Ko pride sv. Vid, je vsak otrok češnje sit.« O sv. Vidu pr nas češnje dozore. Letos jih še ni na trgu. V ponedeljek pa je bil Vodnikov trg izredno dobro založen z lepimi in prvostnimi češnjami. Vsak prodajalec jih je imel po več zabojev na prodaj. Ljudje so jih hiteli kupovati nekateri so jih s trga odnašali kar po 5 in več kg. Na trgu je sedaj že več letošnjih uvoženih paradižnikov. Njih sezona se pričinja. Na trgu so tudi prve kumare.

1 Pse na vrvice! Ker je v mestu zdaj na skoraj vseh prostorih, kjer je bilo že mogoče, obdelano in že povsod nasadi lepo uspevajo, je nujno potrebno, da se prepreči škoda, ki jo delajo psi na teh kulturah. Če je bilo pred vojno prepovedano pod občutno kaznijo v tivoljskem parku pse puščati proste, je zdaj tembolj potrebno, da se koristni nasadi povsod v mestu in okolici zaščitijo pred poškodovanjem, ki ga napravijo prosto podoči se psi. Kolikrat vidimo, da brezobzirni gospodarji pustijo celo velike pse, n. pr. doge in lovške pse, da se podijo po obdelanih nasadih in gredah v Zvezdi. Temu se mora napraviti čimprej konec, pa bi bilo prav, da mestno poglavarstvo, kot čuvar mestnega ozemlja in nasadov na njem, — saj je pozvalo ono na obdelavo na mestnih prostorih — zaščiti te kulture, da predpiše obvezno vodenje psov na vrvice v mestnem pomerju. Pri večjih nasadih bi bilo pa treba postaviti čuvaje, ki naj imajo pravico oglobiti takoj vsakega lastnika psa s primerno globo, ali ga pa vsaj leditimirati. Psi brez gospodarjev naj se pokončajo. Te škode naj bo vendar že enkrat konec.

1 Promet pri telefonskih govorilnicah. V Ljubljani imamo več javnih telefonskih govorilnic, ki zelo ustrezajo ljubljanskemu občinstvu, saj končno vsek ne more imeti telefona doma, nekateri pa tako morejo tudi kar na cesti hitro opraviti najbolj nujne pogovore. To velja zlasti za govorilnice na Marjiniem trgu, na Krekovem trgu in še druge. Opaziti je zadnje čase, da del občinstva je govorilnice preveč izrablja, namreč predolgo govori. To velja zlasti za nekatera mlada dekleta, o katerih že moremo reči, da nimajo tako važnih poslovnih razgovorov, da bi govorila kar po četrte ure v aparatu. Po navadi so kakšni klepetci med znankami, trpi pa pri tem drugi, resnejši del občinstva, ki ne pride na vrsto, da si ima pogosto nujne razgovore.

Zato bi mladini pri uporabi telefonskih govorilnic svetovali malo več resnosti in pa obzirnosti do drugih.

1 W. Shakespeare: »Romeo in Julija«. Tragedija dveh mladih ljudi, ki postaneta žrtvi rodbinskega sovraštva. V tej poetični igri je pokazal dramatik moč zveste ljubezni v subtilnih ličnih prizorih in razkrajajočo moč sovraštva v močnih dramatskih scenah. Naslovni vlogi igrata Vida Juvanova in Slavko Jan. Režiser: dr. Bratko Kreft; inscenator: inž. Franz; scenska glasba: D. Zebre.

1 Giovacchino Forzano: »Poročno darilo«. Dejanje se plete okrog ljubezenske zgodbe mlade farmaceutke in mladega avtomobilista, ki ga naključje zanesne v apoteko letovičarskega mesta. Igrali bodo: Lucio — Simčičeva, Karla — Jan, Erasiljo — Nablocka, Annihala — Plut, učitelj — Gale, oficijal — Brezigar, Castelli — Presetnik, župnik — Bratina, hišna — Rakarjeva, zdravnik — Peček, letovičarka — J. Boltarjeva, vaščan — Vertin, delavec — Raztresen. Režiser profesor O. Šest.

Naznanila

GLEDALISCE. Drama: Torek, 16. junija ob 17.30: »Poročno darilo«. Red. Torek, 17. junija ob 17. »Romeo in Julija«. Red. Sreda, 18. junija ob 17.30 Lepa pustolovščina. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Petek 19. junija. Zaprti. (generalka).

Opera: Torek, 16. junija: Zaprti. — Sreda, 17. junija ob 17: »Madame Butterfly«. Izven. Gostovanje Zlate Glunjenac. — Četrtek, 18. junija ob 16: »Evgenij Onegin«. Red. B. — Petek, 19. junija ob 15: »Bohac«. Opereta Izven. znižane cene od 15 lir navzdol.

RADIO. Torek, 16. junija. 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Slovenska glasba. V odmoru (8.00): Napoved časa — 8.15 Poročila v italijanski — 12.15 Klavirski koncert Marto Bizjak-Vallajo — 12.40 Koncert tenorista Janez Lipuška — 13. Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert Radijskega orkestra. vodi dirigent D. M. Sijanec. Pisana glasba — 14 Poročila v italijanski — 14.15 Klasični orkester vodi dirigent Manno 14.45 Poročila v slovenščini — 17.45 Koncert sopranistke Nade Stritarjeve — 17.45 Melodije v devetnajstem stoletju — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Laska glasba — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.30 Komentari dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaske pesmi — 20.45 Domači orkester vodi dirigent Fragna — 21.20 Koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta (L. Pfeifer — I. violi, A. Dermeli. — II. violina, C. Sedlbauer — čelo: V. Šušteršič — viola) — 22 Veselo glasbo iz naših orkesterov pod vodstvom dirigenta Gailina — 22.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarni: mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murrmayr R., Sv. Petra cesta 78.

POIZVEDOVANJE. Izgubila se je ročna double urica od Mestnega do Pogačarjevega trga. Najditelj se naproša, da jo odda v upravi »Slovenca«.

Izgubila je rečna vajenka 2 metra dolga 12 cm široko modro pentilo z belimi pikami čez Zmajski most mimo novih mestskih stolpov, na Cankarjev nabrežju. Poštenega najditelja se vljudno naproša, da jo vrne v upravi »Slovenca«.

Pri postaji se je izgubila denarnica. Pošten najditelj se naproša, da jo proti nagradi vrne. Naslov v upravi »Slovenca«.

Z Gorenjskega

Utonil je trgovski pomočnik Edvard Novak, doma z Gorenjskega. Vozil se je v čolnu s tremi tovariši po Vrbskem jezeru. Nenadoma se je čoln prevrnil. Tovariši so srečno splavali na breg. Novak pa je izginil v vodi in ga ni bilo mogoče rešiti.

Ponesrečil se je na Jesenicah med delom 32 letni mizar Ciril Kopitar. V oko mu je priletel kosček lesa in mu ga hudo poškodoval. Prepeljali so ga v celovško bolnišnico.

S Spodnjega Stajerskega

500 stajerskih otrok v Würtenbergu. Pretekli teden se je s posebnim vlakom odpeljalo 523 oddih potrebnih otrok iz Stajerske, v starosti od šest do štirinajst let v Würtenberg, kjer bodo pri posameznih družinah ostali štiri tedne. V zameno pa bodo v teku poletja prišli otroci iz raznih krajev države na Stajersko na oddih.

Mladinski nastop v Brežicah. Preteklo nedeljo se je zbrala v Brežicah mladina iz vsega breziškega okraja. Zjutraj je bila posebna slovesnost, nato lahkoatletske tekme, popoldne pa je bil javni nastop.

Skupna košnja. Prehrambeni urad v Brežicah je priredil na gradu v Mokricah skupno košnjo. Ob treh zjutraj je bila budnica, pol ure nato so začeli kositi in so z majhnim presledkom kosili do enajstih dopoldne. Pokosili so travnik, ki obsega okrog pet hektarov, dekleta so pa mešala seno in grabila. Potem so se skupno okopali v Savi. Nekateri kosci so prišli do trideset kilometrov daleč.

Dekliško taborišče. Za voditeljice kočevskih mladenk so priredili v Čatežu ob Savi dekliško taborišče. Ob zaključku tabora so dekleta predvajala raznim predstavnikom pesmi in igre.

Nesreče. 17-letni ličarski vajenec Jožef Špes iz Orehove vasi pri Mariboru je padel s kolesa in si zlomil levo nogo nad kolonom. — 27-letna Marija Ferš v Mariboru je padla in si pri tem zadala hudo rano. Prepeljali so jo morali v mariborsko bolnišnico. — Adolfa Gokoviča iz Slovenije vasi pri Ptuj so morali prepeljati na graško očesno kliniko, ker mu je v kovačnici njegovega očeta priletel železni drobec v levo oko in mu ga hudo poškodoval.

Iz Hrvatske

Vrnitev dr. Puka v Zagreb. V sredo je odpotoval iz Bratislave v Zagreb hrvatski pravosodni minister dr. Puk, ki je med drugim v Bratislavi podpisal tudi pogodbo o podeljevanju pravne moči med obema državama. Minister dr. Puk je za časa svojega bivanja na Slovaškem obiskal tudi znana slovaška kopališča Pestany, Trenčinske toplice in Visoko Tatro. Zaustavil se je tudi v Ružomberku ter je položil venec na grob pokojnega voditelja Slovačkov patra Hlinke.

Pred upostavitvijo diplomatskih stikov med Hrvatsko in Japonsko. Japonski diplomatski krogi v Bukarešti izjavljajo, da bo Japonska kmalu upostavila diplomatske stike tudi s Hrvatsko. Diplomatske posle na hrvatskem državnem področju bo japonska vlada predvidoma zaupala svojemu poslaniku v Sofiji.

Iz Srbije

Dopusti v Srbiji ukinjen. Srbski ministrski predsednik Nedić je s svojo najnovejšo odredbo ukinil vse letošnje dopuste za srbsko državno uradništvo. Dovoljeni so samo še bolezenski dopusti na podlagi predloženega zdravniškega spričevala.

Srbski kmetje še vedno prihajajo v Belgrad ter obiskujejo ministrskega predsednika in ostale ministre ter se pri njih zanimajo za do sedaj izvršeno delo srbske vlade in za politični položaj. Posamezne skupine kmetov so za časa bivanja v Belgradu gosti ministrskega predsednika. Vsak dan je z njimi pri kosilu ali večerji po en minister, ki zastopa Nedića in daje kmetom potrebna pojasnila na razna vprašanja. Na takšne večerje je vedno povabljenih tudi po nekaj opernih pevcev in pevki, ki kmetom med večerjo za-

pojejo več napevov iz srbskih narodnih glasbenih del.

Za pravoslavne binkoštno praznike so posamezni srbski okrožni načelniki izdali proglase na narod, s katerimi seznajajo ljudstvo z dosežanimi obnovitvenimi deli v Srbiji ter naštevajo nepotrebne žrtve, ki so jih imeli Srbi po končanem vojnem pohodu v Srbiji.

Poslovilne besede maturantom

Ljubljana, 15. junija.

Te dni so končali letošnji maturanti z obiskovanjem šolskega pouka. Zaključili so lepo dobo dijaških let, zlezli na družabni lestevici stopnjo višje in se ozirali v bodočnost, o kateri se bodo morali v kratkih poletnih mesecih odločiti: večina se bo odločila za nadaljevanje strokovnih študij na univerzi, ta ali oni pa se bo moral porigrati za zaposlitev. Dobra navada je, da se pri zadnjih urah profesorji poslavljajo od svojih gojencev. Marsikomu je tesno pri srcu, ko se loči od deklet in fantov, katerim je bil šolski oče: besede, ki padajo ob tem slovesu, so toplejše, nasveti dragocenejši.

Letos so imeli osmošolci v rednem učnem načrtu tudi telesno vzgojo. V šolah, ki so imele redni pouk, so imeli telovadne in športne vaje po dve uri na teden, v nekaterih pa le po eno. Marsikateri maturant je te dni za stalno odločil telovadno čevlje podobno, kakor je odločil to ali ono nevašeno knjigo. Če se v dijaških letih ni ogrel za telesno vzgojo, ga tudi v bodoče ne bo več mikalo na igrišča in telovadišča. Gibanje za bolj zdrav način vsakdanjega življenja, navdušenje za igre in tekme, za treninge in taborenja, planinstvo in za kakršno koli telesno udejstvovanje mu bo ostalo tuje. Takih misli se poslavljajo tudi telovadni učitelji od svojih učencev.

Pravo športno udejstvovanje se prične šele takrat, ko čutiš veselje do vsega, kar je v zvezi z udejstvovanjem pod vedrim nebom, ko se ne počutiš dobro, če nimaš časa ali volje do dela na vrtu, do kopanja, sprehodov, izletov ali športnih vaj v ožjem pomenu. Za vsakega poednca je škoda, če prekine stike z naravo, če ni deležen stike sprostite in veselja, krepitve in odpornosti, česar vsega so deležni ljudje, ki se niso zaprli v sobe in kavarne, ki se niso omejili na ozke mestne ulice, pač pa zahajajo radi na igrišča in travnike, v kopališča in na izlete.

Med letošnjimi maturanti je še vedno precej takih, ki so ostali tuji športnemu gibanju. Telovadba v zaprtih prostorih je zanimala le tiste, ki se radi vrtijo na orodju, za šport pod vedrim nebom pa je bilo v srednješolskih letih premalo priložnosti. Z ozirom na izredne razmere so bile letos tudi zahteve telovadnih učiteljev skromnejše: dijaki niso imeli potrebne opreme in so telovadili večinoma v dolgih hlačah, povrh pa je bilo treba upoštevati, da je postala hrana piteljša in je bilo tako tiste odvišne energije, ki jo smeš sprostiti v športnih vajah, precej malo. Za posameznike, pa tudi za narodno skupnost bi bilo škoda, če bi dijaki, ki bodo v kratkem maturirali, odložili telovadne čevlje za stalno. Vse, kar je novega in dobrega, prihaja med ljudstvo potem mlade inteligence. Pri tem ne gre za šport v ožjem pomenu besede, pač za tisto, kar je pri športnem gibanju bistvenejše od nogometne in atletike, plavanja in smučanja. Gre za nov slog življenja, ki rabi pametnih oblikovalcev.

Higienske in družabne razmere revnih slojev so še vedno take, da zahtevajo agilnost na raznih področjih udejstvovanja, pa tudi na športnem. Koliko je ljudi, ki so se zadnjikrat kopali še kot dojenčki, pozneje pa ne več. Koliko je hiš, kjer ne zraščajo stanovanj niti poleti niti pozimi. Koliko je mož v delavskih krajih, katerim je gostilna edino razvedrilo. Mlada generacija, prepričana s športnim duhom, bi lahko storila v tem oziru veliko koristnega. Prav posebno pa oni inteligenti, ki bodo nadaljevali svojo življenjsko pot na deželi med ljudstvom.

Majhni narodi ne smejo opustiti ničesar, kar bi jih lahko kakovostno dvigalo. Z vsemi silami morajo stremeti za zdravjem in odpornostjo, prav posebno pa še za oblikovanjem značaja. Besede in knjige zaležejo neka, organizirano delo in veselo udejstvovanje pa veliko več. Pričakovati moramo, da bo tudi med preprostimi ljudstvom vedno več razumevanja za nov slog življenja, pri katerem gre za harmoničen, duševni in telesni napredek ljudstva. Razlike med fizičnim delom kmečkega ljudstva in med športnim udejstvovanjem mečkanske gospode bodo postale vedno manjše. Potrebna nam je inteligenca, ki bo rada prišla za grablje in lopate, na drugi strani pa delovno ljudstvo, ki ne bo iskalo razvedrila v vaških gostilnah, pač pa na igriščih in obrežjih voda. Če se bo kmečka mladina približala športu, bo imela z delom na polju več veselja, napredek pa se bo pokazal tudi v osebni in stanovanjski higieni.

Misleč, da sta šla ta dva zločinca po Kužka, je hitel oprezno za njima.

Toda na hodniku, je bila taka tema ko v rogu, in Mišek, da, si je še tako napenjal oči, ni videl več zločinca.

Aretacije Italijanov, Nemcev in Japoncev ob vojni napovedi v Ameriki

Vtisi in zapiski italijanskega državljan v zaporu

V »Gazzetti del Popolo« z dne 9. junija t. l. opisuje italijanski državljan Garretto svojo aretacijo v New Yorku. Med drugim pripoveduje, da je hud ameriški poraz v Pearl Harbouru zelo razsrdil ameriške vodilne kroge. Isti so takoj prepovedali točenje alkoholnih pijač na Havajskem otočju in odredili zapor tujcev.

Pravkar sem bil trdno zaspal, ko me je v noči na 8. december l. l. zbudilo močno trkanje na vrata. Počasi sem se začel zavedati in na um mi je prišlo, da so to brčkone kakšni znani vinski bratci, ki so me za kolo prišli buditi. Skočil sem s postelje in hitel odpirati vrata, pa bi bil kmalu z nosom butnil v največjega gospoda izmed četvorice, ki se je vrinila čez prag v sobo. Pomolil mi je svojo izkaznico. Takoj mi je bila zadeva jasna: to so bili »Government men«, agenti F. B. I., to se pravi: »Federal Bureau of Investigation po domače: ameriška tajna policija.

Tedaj sem bil koj do dna zbujen. Mislil sem si, da takle nočni obisk pač ne pomeni nič dobrega. Vprašal sem, kaj žele gospodje od mene. Odgovorili so mi, da moram z njimi na glavno policijo. »Jutri jutraj?« — Kje neki: Kar koj, pa brž, brž!

Le kaj se je moglo pripetiti? Ali imam listine v neredu? Kolikor sem vedel, tudi Italija še ni napovedala vojne Združenim ameriškim državam in te ji tudi še niso napovedale. Vse sem še preudaril, pa nisem prišel do nobenega zaključka, zato sem se začel brž oblačiti, a gospodje so mi brskali po sobi in pregledali vse, kar koli je bilo v njej. Potem sem se odpravil iz hiše.

»Po predsednikovi naredbi«

Spodaj nas je čakal zaprt avto. Za krmilom je sedel peti gospod. Avto se je koj zganil in odbrzel po cesti vlemesta. Čez dvajset ali trideset minut smo že prispeli do glavne policije. Dva ali trikrat sem skušal načeti pogovor glede pojasnila o aretaciji, pa nisem dobil nobenega odgovora. Tik pred ciljem šele mi je dejal tisti, ki je bil prvi v moji sobi: »Po predsednikovi naredbi.«

Voz je zavil v stransko ulico, zapah v vratih se je odprl, stopili smo v podprtiščne prostore in vrata so se zaprla za nami. Tu je bilo še več drugih oseb: dve ženski in pet ali šest moških. Sami neznani obrazi. Zazdelo se mi je, da gledam prizor brodolomcev v kinematografu. Krog nas je bila množica stražnikov in civilnih obkalah in v uniformah. Moji agenti so izginiti in ostal sem sam sredi teh tujih ljudi. Ne vem, zakaj mi je šinila v glavo misel, da sem postal žrtev kakšnega ovađuha in huđe pomote. Ta misel me nikakor ni hotela zapustiti, dokler nas ni vse presenetil prihod majhnega gospoda, ki je začel kar vseprek govoriti. Čez čas so nas odpeljali v neko sobano, kjer so nas posadili krog miz na klopi. Kmalu so prišli drugi uradniki, ki so nas izpraševali po rojstnih podatkih itd. in nas fotografirali v profilu in celotno obličje in nam vzeli tudi prstne odtise. Ko so mi slednjič dali krog vratu še tablico z mojo številko — in eiser s številko 131 — sem koj razumel, da nisem bil žrtev pomote, ampak da je F. B. I. hotela zares mene osebno.

Le kaj bi bil zakrivil, da so me prišli? Ves prežet s to mislijo, sem iskal krog sebe, da bi dobil kakšnega človeka, ki bi mi bil utegnil odgovoriti na to in mi pojasniti pomen te zmešnjave. Iznova so nam vzeli prstne odtise in še enkrat odtise in nas odvedli spet nazaj v podprtišče, kamor sem se bil spočetka pripeljal.

Zdaj nas je bilo nekako petnajst skupaj. Pa so prihajali zmeraj novi. Med njimi sem bil jaz edini Italijan, vsi drugi so bili sami Nemci. Nihče ni vedel, kaj naj bi to pomenilo. Da vojne napovedi še ni, so dejali. Skrivnost naše aretacije je bila še zmeraj v temo zavita. Neka ženska je strahovito jokala, doma tri majhne otročiče in da nikakor ne utegne biti zaprta. Kaj bo z otroki! In je spet zahtevala. Kmalu so nas naložili na velik avto in odpeljali. To pot je bila vožnja krajša. Pripeljali so nas na Batterio, najbolj skrajno točko otoka Manhattan, ki se po njem razprostira New York. Bili smo na postaji Ferryboat. Zdaj se mi je pa že posvetilo, kam nas bodo odpeljali: na Ellis Island, to je na otok, kjer je taborišče za izseljence. Na ta otok odpravljajo vse deportirance vseh jezikov in pa plemen.

Tudi tu na postaji je bila množica policistov — v civilu in uniformi. In slednjič so prišli še pomorščaki obrežne policijske službe. Bili smo torej zadosti zastraženi. Privedli so nas do skupnine, ki je bila že pred nami ondi, in med njimi sem opazil dva Italijana. Torej! Kar oddahnil sem se. Zdaj bom vendar kaj zvedel. Predstavil sem se jima in sta mi povedala, da sta trgovca

iz Sicilije. Eden mi je na moja osupla vprašanja mirno odgovoril: »Veste, nikar si tega preveč ne ženite k sreči Američani so pač taki. Jaz jih dobro poznam. Boste videli, da jih bo čez nekaj ur že minila ta vna in nas bodo z avtomobili odpeljali domov.«

V senci stražnikov

Vendar se jaz nisem mogel vdati tako lahko-vernosti. Medtem so prihajali drugi aretiranci in med njimi je bilo precej Japoncev. Po enega in enega v varstvu dveh pomorščakov z nasajenim bajonetom, so nas gnali na parnik spravili v majhen prostor in nas odpeljali na otok Ellis Island.

Ta dan je bil torej končan. Videl sem New York, kako se je oddaljeval od nas, in vsakdo od nas je pustil nekaj v tem vetemestu, kar mu je bilo pri srcu. Vozel se mimo poslednjih tvojniških poslopj, smo se še zadnjič ozrli na vrhunce donebnikov, ki so se odražali z jasnega neba.

Zdaj nas je bilo skupaj kakih trideset in vsi smo bi seveda jako potrti, razen tistega Sicilijanca, ki je Američane tako dobro poznal. On je bil tudi edini, čigar glas se je slišal v tej skupini, zakaj vsi drugi smo molčali in vzdihovali. Govorili so pa mnogo naši spremljevalci, ki jih je bilo cela kopica v civilu, v uniformi, pomorščaki in še drugi. Vsi so bili oboroženi do zob: s samokresi, puškami in strojnimi.

Žarek v temi

Zenske so odgnali proč, Japonce so dali posebej. Zmešnjava je vsak hip naraščala, ker so priganjali zmeraj nove skupine aretirancev, mlade in stare, ženske in moške. Nenadoma je prihrumel neki višji uradnik, strahovito je nekaj zavpil nad nami. Že smo mislili, da bo po nas. Pa ni bilo nič hudega. Odšel je in nič se nam ni zgodilo. Ko smo se pripeljali na otok in so nas dali v neko poslopje, se je začelo znova izpraševanje, fotografiranje, jemanje prstnih odtisov. Vselej so nas hkratu tudi telesno preiskali in nam odvzeli vse predmete.

Po tej novi preiskavi sem vendarle zagledal znane obraze. Najprej dva, potem tri, potem še druge. To je bilo zame kakor žarek luči v temi. Hrupno smo pozdravljali drug drugega. Eden od njih je imel časopis v roki. »Ali smo v vojni?« sem vprašal. Odgovoril mi je: »Zakaj pa potem te aretirajo?« Prišli so drugi, spet nove skupine in v sleherni je bil kak znanec. Slednjič so prišli vsi — drug za drugim, tudi moji tovariši in tovariši Nemci, s katerimi sem se bil vprav pred tremi dnevi izvrstno zabaval v neki nemški pivnici na Manhattanu.

Zdaj sem bil zares potolažen. Odvedli so nas v jedilnico in nam dali jesti in vse sem z najboljšim tekotom popravil.

Dan je minil v samih formalnostih. Ko se je zvečeralo, so nas poslali v spalnico. Bilo nas je okrog dve sto, sami Italijani in Nemci.

Ko smo plegli po slavnjačah, smo drug

drugemu pripovedovali svoja doživljaja prejšnje noči in dogodke čez dan. Iz pripovedovanja sem spoznal, da so bili sem prignani trgovci in umetniki, novinarji in bankirji, pomorščaki, profesorji in inženirji. Edino to smo še zvedeli, da so listi pisali, da je vladala prijava najnevarnejše sovražne tujce in da je to ukazal sam Roosevelt. Aretacije so se vršile po vseh krajih USA.

Približno dva tisoč ljudi je prišlo tako že prvi dan v zapore. Pogovori so potekali o tem in onem, zlasti o vojni, ki je zdaj zajela že ves svet, pa o naših družinah in o tem, kdaj bodo

Roma si je osvojila drž. prvenstvo za l. 1941-42

Iz prvega razreda izpadeta Napoli in Modena, na njuni mesti pa prideta prvi dve moštvi iz B divizije

V italijanskem državnem nogometnem prvenstvu, v katerem je sodelovalo 16 moštev, so padle večerj končne odločitve. Od lanske jeseni pa do večerj je držalo tekmovalce najboljnih nogometnih moštev več kot sto tisoč gledalcev v napeti pozornosti. Vsega skupaj so igrali 30 tednov. Izidi večerjajšnjih tekem, ki so dale končnoveljavni vrstni red klubov, so bili naslednji:

Torino: Juventus — Bologna 1:1.
Genova: Genova — Napoli 3:0.
Roma: Roma — Modena 2:0.
Milano: Livorno — Milano 2:0.
Bergamo: Atalanta — Ambrosiana 1:1.
Venezia: Lazio — Venezia 2:1.
Trieste: Liguria — Triestina 1:0.
Firenze: Fiorentina — Torino 2:0.

Pretekli teden je imela Roma samo eno točko naskoka. Po računih na papirju ji je bilo državno prvenstvo že zagotovljeno. Zaključno tekmo je igrala večerj z najslabšim moštvom, Modeno. Okrog 20.000 gledalcev se je zbralo v rimskem stadionu, da prisostvujejo zadnjemu dejanju, ali bolje povedano, zadnji sceni letošnjega prvenstva. Moštvo na vrhu razpredelnice je igralo z enajstoroč, ki se je poslavljalo od prvega razreda. Modena se je krepko otepala in dobila samo dva gola v mrežo. Tako je Roma povečala svoj naskok v točkah na 42. Modena pa je zapustila dober vtis. S tem je postala Roma državni nogometni prvak za leto 1941-42. Podroben obračun Rome je tale: v 30. tekmah je zmagala 16 krat, remizirala 10 krat, izgubila pa samo 4 krat. Vsega skupaj je zabila enajstoroč Rome 53 golov, spustila pa jih je 21 v lastno mrežo. Naslov prvaka si je priborila zaslužno.

Torino je igral finalno tekmo v Firenci proti tamošnji Fiorentini. Ta je presenetila goste z udarno igro in jih odpravila z izidom 2:0. Torino je tako izgubil obe točki, za zmagovalno Romo pa je zaostal za cele tri točke. Samo malo je manjkalo, da se ni v zadnjem hipu postavila enajstoroč Venezianov pred Torino na drugo mesto. Veneziani so imeli v gosteh sijajno razpoloženo drugo rimsko moštvo, Lazio. Po računih na papirju, bi morala zmagati Venezia. Lazio pa je imel nenavadno srečen dan in zmagal z 2:1. Vrstni red prvih treh moštev je torej tale: 1. Roma, 2. Torino, 3. Venezia.

Vroč dan je bil večerj za Livorno, ki je imel

spet v domovini. Resnica o strahotnem porazu v Pearl Harbouru pa je v listih bolj in bolj pribajala na dan.

Ob desetih so nam pogasili luči. Stražniki so nam sporočili, da moramo zaspiti, pa le nisem mogel. Mučila me je misel na to, kar je bilo zapisano v listih: »da so prijeli najnevarnejše sovražne tujce.« Le kaj sem storil, da sem bil Ameriki tako strašno nevaren in sovražen? In to sem razmišljal in razmišljal dotlej, dokler ni začelo rdeči jutranje nebo, nato pa sem zaspal kot ubit.

poslednjo šanco da si pribori obstanek v prvem razredu. Kma z Milanom je pomenila bitko za biti ali ne biti. Proti vsemu pričakovanju se je Livorno krepko odrezal in premagal Milančane na lastnih tleh z 2:0. Livorno, ki je bil pred večerjajšjo tekmo še na predzadnjem mestu, je zbral vse svoje moči in zmoglosti ter prestal borbo za obstanek naravnost prenesetljivo. Sebe je rešil, zastopnika Napoli pa potisnil v tako imenovano zadnjo klop. V prvem razredu bo igralo v bodoče le še prvih 14 moštev, zadnji dve bosta potisnjeni v drugi razred, na njuni mesti pa prideta prvaka tega razreda. Letos je doletela ta usoda Napoli in Modena.

Sosedna Triestina je imela večerj levo prilžnost, da si opomore na lestvici državnega prvenstva in se pomakne za klin višje. Na lastnem igrišču je tekmovala z Ligurio. V enajstoročji Triestine pa je večerj spet nekaj skrapalo in igro je izgubila z razliko 1:0.

Po končanem letošnjem državnem prvenstvu je končnoveljavni vrstni red posameznih moštev prvega razreda naslednji: 1. Roma 42 točk, 2. Torino 39, 3. Venezia 38, 4. Genova 37, 5. Lazio 35, 6. Juventus 32, 7. Bologna 29, 8. Triestina 29, 9. Fiorentina 27, 10. Milano 27, 11. Liguria 27, 12. Ambrosiana 26, 13. Atalanta 24, 14. Livorno, 15. Napoli 23, 16. Modena 19.

Barj in Padova kandidata za prvi razred

V drugem razredu so odigrali večerj 13. povratno kolo. Izidi so bili naslednji:

Fiume: Fiumana — Udinese 4:1.
Lucca: Vicenza — Lucchese 3:1.
Novara: Novara — Prato 1:1.
Siena: Siena — Bari 0:0.
Brescia: Brescia — Savona 2:1.
Lodi: Fanfulla — Alessandria 6:0.
Pisa: Pisa — Pro Patria 1:0.

Reggio Emilia: tekmo med Reggiano in Pescara so prekinili v 32. minuti drugega polčasa.

Točke: Bari 44, Padova 41, Vicenza 39, Pescara 38, Brescia 37, Novara 34, Spezia 32, Alessandria in Pisa po 31, Siena, Pro Patria in Udinese po 28, Savoda 27, Fanfulla in Fiumana po 22, Reggiana 21, Prato 20, Lucchese 9. Po današnjem stanju imata Bari in Padova največ izgledov za to, da bosta v prihodnji sezoni uvrščena v prvi razred.

Sport v kratkem

Cestne nagrade Imperija si je priboril v Rimu Ricci v času 2:26:32,3. Dirkali so na 100 kilometrov.

Rimska »Roma« si je priborila državno nogometno prvenstvo za leto 1942 v naslednji postavi: Masetti, Brunella, Andreoli, Donati, Morrese, Jacobini, Borsetti, Cappellini, Amadei, Cascia, Panto.

Zagrebiški boksarji so začeli s temeljitejšim urjenjem telesne zmogljivosti. V ta namen so začeli prirejati gozdne teke, s katerimi si želijo izboljšati kondicijo. Boksarji Croatie in Herkulesa so priredili tudi tekmovalce v teku čez drn in strn na 3000 m. Na vseh treh tekmovalnih je zmagal Pavičič v prav dobrem času. Med boksarji v atletskem dresu štiamo tudi imena Devčić, Gajdek, Deković, Brčić, Čičić itd.

Med kolesarji vzbuja vedno več pozornosti nizozemski cestni dirkač Pellenae. Na zadnjih dirkah v Madenu na 125 km je moral petkrat menjati kolo, vendar je bil tudi tokrat prvi s časom 2:20.

Velike regate v Grünau, kjer bodo veslali 20. in 21. t. m., se bo udeležilo 300 veslačev z 80 čolni. Razen Nemcev bodo tekmovali tudi Italijani, Madžari in Švicarji.

Na lakoatletski prireditvi SCC v Berlinu je zmagala v teku na 100 m Ruth Schwarz v času 12,9 sekund.

Oddelki italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji branijo važno železniško križišče med bitko pri Harkovu

Dr. Lambert Ehrlich - karitativni delavec

Ne bila bi popolna slika, ako ne bi v skromnih besedah opisali dela pok. prof. Ehrlicha kot neumornega delavca na karitativnem polju. Za svoj delokrog si je izbral v začetku zlasti karitativno delo med ubogimi družinami na Ljubljanskem gradu in med tako zvanimi barakarji v Ljubljani. Okolič, a najplodnost njegovega karitativnega udejstvovanja je bilo brez dvoma pri akademski Vincencijevi konferenci, ki jo je sam ustanovil, ji predsedoval in jo vodil prav do svoje smrti tako požrtvovalno, nesebično in neumorno, da odreče beseda in pero, kdor bi hotel to popisati.

Že v prvih letih svojega delovanja kot duhovni voditelj slov. kat. akademikov je gospod profesor z njemu lastno ostrovidnostjo spoznal živo potrebo po lastni akademski Vincencijevi konferenci, iz katere naj bi prejeli podporo in pomoč revni akademiki. Prav tedaj so se pričeli kazati znaki gospodarske krize in beda med akademiki je postajala iz dneva v dan večja. Toda gospod profesor je zasledoval pri tem še drug, nič manjši in nič manj pomemben cilj. Vedel je, da bo v akademski Vincencijevi konferenci mogel istočasno vzgajati akademike za apostole krščanske ljubezni in usmiljenja do bližnjega. In ko je pred 13 leti za svoj načrt pridobil nekaj akademikov, je bil led prebit in Vincencijeva konferenca za akademike je začela delovati pod skrbnim očelovskim vodstvom svojega ustanovitelja. Že so sledila prva navodila in smernice, prve prošnje.

Delo v konferenci je že od vsega začetka razdelil v zunanje in notranje. Zunanje delo, to je zbiranje prispevkov, podeljevanje podpor revnim akademikom, obiskovanje bolnih akademikov itd., in notranje, to je duhovna poglobitev

akademikov v življenje krščanske karitas: gospod profesor si je hotel vzgojiti kader mladih akademikov, apostolov krščanske ljubezni in usmiljenja. Za doseg tega cilja pa je polagal važno predvsem na duhovno čtivo in referate pri sejah konferenc. Tako je sam prečesto učil spoznavati skrivnosti krščanske ljubezni in usmiljenja, po njem so se mladi učenci na karitativnem polju učili spoznavati pomen sv. Vincencija Paveškega, sv. Elizabete, z njim so obravnavali življenje in delo Friderika Ozanama. Razlagal in navajal jih je k izvrševanju 7 del telesnega in duševnega usmiljenja. In sadi? Koliko lačnih je bilo nasičenih, koliko obiskov in obdarovanj pri bolnikih, za koliko pogrebih je dala AVK sredstva na njegovo pobudo, in dalje, koliko tovarišev so rešili učenci gospoda profesorja in jih spravili na pravo pot, koliko molitev za žive in mrtve. Pri svojem delu na tem polju so marsikdaj imeli priliko potrpežljivo prenašati krivice, saj so imeli ob svojem nedosegljivem učitelju najlepši zgled. Da, spoznavali lepoto in veličino njegove duše, ki je izžarevala v svetniški popolnosti samo dobroto in usmiljenje, samo odpuščanje, to je bilo pač najlepše čtivo in največja šola. Z živim zgledom je gospod profesor vzgajal svoje karitativne delavce. Vsakdo drugi bi med tem že opešal in obupal, gospod profesor ni klonil niti ob največjih težavah. Nasprotno, vesel težke naloge je vplaval poguma vsem in jih podžigal k novim uspehom. Tako je Vincencijeva konferenca napredovala od leta do leta, lahko bi rekli od ene seje do druge in zrasla do nedosegljivih višin, ko je v zadnjem letu razširila svoje delo na vse katoliško dijaštvo.

S prof. Ehrlichom je Vincencijeva konferenca za akademike in srednješolce izgubila ne le svojega najboljšega voditelja, temveč tudi največjega dobrotnika in nenadomestljivo požrtvovalnega, nesebičnega in skromnega delavca, dijaška mladina pa skrbnega očeta. Medtem ko so se drugi navezovali na pozemske dobrine, si gospod profe-

sor ni koplil bogastva, ampak sproti je razdaljal vse, kar je imel. Koliko nabiranih akcij ni uspešno ali so le deloma uspele. Posledica je bila, da se je seja v sredi reševanja prošnji ustavila. Vse je žalostno molčalo. In tedaj se je kakor iz neke zamišljenosti — kdo ve, ali je molil ali je premišljeval kaj drugega, kar pri njegovem ogromnem delu ni bilo nič čudnega — oglasil gospod profesor: »Ni več denarja? Bomo že kje dobili, kar odobrite, kolikor mislite, da je prav.« In seja je šla dalje. Težko nam je bilo vsem, kakaj ve deli smo, da je bil ta »kaj« največkrat sam gospod profesor. Težko nam je bilo v zavesti, da ta ubogi profesor zopet daje iz svojega žepa. Toda Bog ne daj, da bi si kdo drznil ugovarjati. Bila bi odveč vsaka beseda. In v vsej svoji revščini je bil gospod profesor vendar največji kapitalist. S svojim izkazovanjem krščanskega usmiljenja, z neprestanim opravljanjem dobrih del, je, akoraj bi rekli, grabežljivo nakopičil toliko bogastva svojih svetniških duši, da si je z lahkoto odkupil najdragocenejši vstop k Njemu, čigar nauk krščanske ljubezni in usmiljenja je vedno tako živo učil z besedo in še bolj z lastnim zgledom.

Za svoje delo gospod profesor nikdar ni iskal plačila in ni pričakoval zahvale. Premnogokrat pa je prejel zanj namesto zahvale grdo nevhvaležnost. Koliko jih je bilo, ki so prav po njegovem priporočilu in po njegovi dobroti prejeli posredno ali neposredno številne in izdatne podpore, a so mu to vračali z obrekovanjem, blatenjem in klevetom. Og njegovi mučniški smrti pač slutimo, čemu je božja Previdnost vse to dopustila. Kako trdo in strašno ga je prav tukaj preizkušal Gospod v stanovitnem zaupanju! Toda prav pri Gospodu je črpal gospod profesor — posebej naša dobrota — moči, da je vsem vse odpuščal in z nasmeškom prešel preko tega. Ob takih prilikah je prav posebno učil moliti akademike za sovražnike, da bi jim sveti Duh poslal pravo spoznanje in jih pripeljal na pot res-

nice. Koliko samopremagovanja in koliko odpuštev lastnega samoljublja je treba za eno samo tako molitev, ve oni, ki je to že kdaj storil. In gospod profesor je molil za svoje sovražnike vsak dan, ob vsaki priliki. Uslušil, Gospod, njegovo molitev, saj, če prav razumemo, si ga prav zato poklical k sebi, potem, ko si sklenil, da mučniška smrt dokonča njegovo trpljenje na tem svetu.

Ob smrti prof. Ehrlicha se dobro zavedamo strašne izgube, ki nas je doletela. Čez noč se je prevrnilo na nas z njegovih silnih ramen vse breme ogromnega dela. Kdo bo nadomestil revnim akademikom skrbnega očeta? Kdo jim bo pripravil božičnico, kdo jim bo tako dober Mičlavč, kdo bo oskrbel, da bodo dobili revni študentje, brezdomci velikonočni blagoslov. In komu se bodo poslej obračali revniki in sirote z Gradu, številni barakarji? Kdo bo tako znal tolažiti žalostne? Toda bili bi slabi učenci, ako bi omagali in obupali. Nikdar! Nadaljevali bomo z delom s podvojenimi silami, pritegnili še nove moči, da izpolnimo nalogo, ki nam jo je naložil gospod profesor, in za katero nas je vzgajal. K Vam, naš veliki učitelji, bomo hodili v molitvi po pomoč in duh Vaše neizmerne dobrote, naj nas vodi. Ne bomo klonili v obupu, ker nas bo dvigala zavest, da imamo svojega najvrednejšega priprošnika pri Njem, ki je večna Dobrota in Usmiljenje. Naše duhovno čtivo bo sedaj še bolj svetel vzor Vaše osebnosti, ki jo bomo šele sedaj prav razumeli.

Tebi, vsemogočni premodri Bog pa smo dolžni zahvalo, da si nam naklonil srečo, še več, naklonil si nam milost, biti učenci tako velikega Učitelja apostolstva ljubezni do bližnjega, kakor je bil pokojni gospod profesor Ehrlich. Objubljamo Ti, da Ti bomo to dobroto vračali z dobrimi deli v tvoji Vincencijevi konferenci. Daj nam, prosimo Te, milost, da bi postali vsaj nje-mu podobni in njega vredni nasledniki. V. E.

Miklova Zala

SPISAL DR. J. SKET

RISAL F. GODEC

208.

Ura je odbila polnoči. Vse je počivalo v taboru, kar ni odšlo na plen. Mrtva tišina je vladala med spečimi vojaki. Le včasih je tu pa tam zahrzal turški konj ali pa je zarožljala sablja ponočnega stražnika. Mesec je stal nad gorami in mežikal nad čudnimi gosti v tej dolini.

209.

Ob Dravi doli pa so jahale temne nočne prikazni, kakor jih ni vajena ta tiha dolina. Zdaj pa zdaj so se zasvetile krive turške zablje in ostri meči ter sulice v blede mesečini. Bila je turška četa na iskrih vzhodnih konjičkih. Vodi pa jo Tresoglav na plen v Rožno dolino.

210.

Pri Serajniku ni niti najmanjša neprilika kalila sva-tovskega veselja in radosti. Vse je bilo židane volje od jutra do večera. Pravo veselje pa se je začelo šele pozno v noči. Tedaj so se razvedrile svaatom glave. Staro rumeno vince iz Serajnikove kleti jim je ogrevalo srce.

Lemuria

Skrivnosti in resničnost okoli Madagaskarja

Otok Madagaskar so L. 1506 odkrili Portugalci. Ta otok je četrti največji otok na svetu. Še večji so: Gronlandija, Nova Gvineja in Borneo. Imel je že različna imena. V starem veku so mu rekli Menuthias, Pacras in Menuthias Alphil. Marko Polo ga omenja kot Magasta ali Magaster Portugalci so mu dejali tudi Laurentij ali San Lorenzo; Francozi pa Grande Ture ali Ile Dauphine. Arabci pa Otok lune. Nemci so ga poznali z imenom Otok vanilije, ker raste tu zares največ vanilije in sicer tri četrtine od vse, kar je na svetu. Domačini mu pravijo dežela ki je sredi morja in pa otok divjih prašičev. Šele v 17. stoletju je dobil ime Madagaskar po vladarju Madagasko.

Pravilni otok

Madagaskar je skoraj na meji med resničnostjo in sanjami. Tako je ta zemlja blagoslovljena, da se kar po pravici naziva dežela najšrečnejših ljudi, saj človeku tu zares sadeži kar sami silijo v usta in človek živi tu kar brez vseh skrbi. Tu je vsega v izobilju, karkoli potrebuješ za življenje: poljskih sadežev, sadja, lesa in živali. Palme donosajo na leto tudi do 3000 kokosovih oreh. Goveda je toliko, da odpade na slehernega prebivalca po dvoje glav. Govejca živina je tu tako v časti, da se meri vrednost katerega človeka po tem, koliko te živine da premore. Tako radi imajo Madagaskarčani govedo, da se ne morejo premagati, da ga ne bi kradli, pa čeprav bi imeli zlato in dragulje.

Vendar ni ves otok tako oblagodaren. Proti obem podolžnim obalam je poln raznih nerodovitnih predelov, kjer so nezdružljivi ravane in močvirja in pravijo, da je na teh delih otoka pokopališče za Evropce.

Nazivlj vsemu bogastvu plodne zemlje, pa so tudi tu revni ljudje. — Na Madagaskarju je tri četrtine vseh rastlin in polovica vseh živali take vrste, ki jih sicer nikjer ni. Velike tropske živali, kot so levi, tigri, sloni, hijene so tu neznane. Človeku nevarni so le krokodili in strupene kače. A tu je mnogo vrst opic, ki niso prave opice in se nazivajo lemuri; te živali so zmes med psom in opico in se dozdveda, kot bi psi plezali in razgrajali po drevmu. Druga posebnost otoka so netopirji, ki so veliki kot naše race; dalje hoketajoče se večje, ki so kakor pičci in pa salamandri, ki so jako slični predzgodovinskim živalim. Na to pravdavnino spominja tudi ptic rok, ki je živel tu še takrat, ko je bil Marco Polo tu. Ptič rok je bil visok 4 metre, njegova jajca so imela vsebino za 4 litre, po zunanje je bil podoben noju. Mladinci so imeli bodice kot jež in šele potem so dobili perje. Zdaj je ta ptic izumrl.

Madžar - vladar na Madagaskarju

Preden se je na Madagaskarju razširila krščan-

ska vera, so imeli ondi vero v dobrega in hudega duha. Bogovom so časih žrtvovali tudi ljudi, zlasti otroke. Vpliv njih čarodejev je še zdaj velik.

Prebivalstvo je razdeljeno na dva poglavitna plemena. Na prostoru 616 tisoč kvadratnih kilometrov živi tri in trideset milijonov ljudi. Seveda je vmes tudi dosti tučev, tako Arabcev, Japoncev, Kitajcev, Hindov, Perzijcev in 17.000 Francozov.

Otok je last Francozov, ki so otok tako spretno upravljali, da se je dobiček od prvotnih letnih 13 milijonov frankov dvignil na 600 milijonov frankov.

Prve francoske koloniste je poslal še kardinal Richelieu na Madagaskar, v deželo »kjer se pretakata mleko in med«. Ti naseljenci so na jugovzhodu sezidali trdnjavo Dauphine. V 18. stoletju se je tjakaj priselil ogrski plemič Mavricij Benyovszky, ki je bil prav za prav spoden iz ogrske armade in prežgan kot ruski ujetnik na polotoku Kamčatko. Tu je zanimal upor zoper ruskega guvernerja in je z njegovo hčerjo pobegnil. Spotoma mu je tovarišica umrla in Benyovszky je po mnogih dogodivščinah priplul na Madagaskar. Tu mu je francoski guverner naročil, naj ustanovi francosko kolonijo. Domačini so mu tako zaupali, da so ga L. 1776 povzdignili v svojega glavarja ali kralja. Toda ta ogrski plemič bi bil rad kot kralj pripoznan tudi od Francije. Tudi mu ni zadoščalo, da mu je dala Marija Terezija naslov grofa, a Ludvik XVI. mu je podelil baronstvo. Zbral je armado in podvzel ekspedicijo za Madagaskar zoper Francoze. Pri naselbini Agenizy je prišlo do bitke, v kateri je tudi umrl. Bil je še mlad, komaj 40 let star, ko so ga na njegovem »pravilnem otoku« pokopali L. 1786.

Sreča in nevarnost v soseski

Glavno mesto Madagaskarja je Tananarivo, ki je eno od najbolj slikovitih mest na svetu. Imenuje se »srečno« mesto Madagaskarja, ker leži na višini 1400 m in ni ondi nevarnosti za mrzlico. Nasprotno pa je mesto Tamatave »nesrečno« mesto, ker je v bližini močvirja in je podnebje silno nezdružljivo. Pač pa je Tamatava važna trgovska luka. Mesto Majunga pa ima pridevek »mučilnica«, ker je tu večna huda vročina. Majunga je utrjeno mesto, prav tako kot Diego Suarez.

Francoska posadka z Madagaskarja, Morambigra in Reuniona je sestojala iz 6000 mož pomorščakov in 6000 mož domačinov. Na Madagaskarju je 600.555 glav goveje živine, 200.000 drobnice in 500.000 prašičev. Poleg tega pa so neizmerni zakladi rastlinskih proizvodov. Na leto pridelajo: manioka, rastlina, ki je podobna krompirju, 264 do 1600 ton; riža 515—773 ton; koruze 95—98 ton, kave 76 ton, sladkornega trsa 14 ton, cimeta 31

ton, vanilije 14 ton. Dalje so tu najdragocenejše vrste lesa, kot palander, ebenovina — in obilo sadja, kakaa, tobaka, kavčuka in rudnin.

Pri vsem tem je prebivalstvo seveda miroljubno, izpolnjuje svoje dolžnosti in ljubi plesne zabave. Svojo domovino ljubijo nad vse, a še bolj se bojijo — smrti. Veliko besedo imajo reznji čarodeji in še zmeraj živi vera v romanje duš po smrti. Madagaskarčani so v večnem strahu pred smrtjo in bi radi zmeraj živeli v svoji rajski domovini na zemlji.

Javna usmrnitev v Carigradu

Po presledku štirih let so prejšnjo aredo v Carigradu zopet obesili nekega Nazmija, ki je bil obojen na smrt zaradi umora javnega organa. Po turških predpisih so obojenca pred usmrtnijo oblekli v belo srjaco. Morilec je po usmrtni višel na vešalih še dva dneva.

Malioglas

V malih oglaših velja pri iskanju službe vsaka beseda L. 0,30, pri ženitovanjskih oglaših je beseda po L. 1, pri vseh ostalih malih oglaših pa je beseda po L. 0,60. Davek se računa posebej. — Male oglasje je treba plačati takoj pri naročilu.

Prodamo

Harmonij

(starejši), takoj prodam. Naslov v upravi »Slov.«

Več namiznih gramofonov ugodno naprodaj. Naslov v upravi »Slov.« št. 3646.

Kurivo

TEL. 2951

PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA
CESTA

Kupimo

Prazne steklenice

od Jekocitrola, Tonovina, Efetusina in Eukalcina, očistene, kupujemo, Čehostaklo, Resljeva c. 8. k

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

predstave ob ponedeljkih ob 18 in 18.15, ob sredo ob 18.15, ob 18.30, 18.45, 18.55 in 19.30

Ganljiva filmska zgodba o ljubezni in sežnjačih vsebine o domnevni omatovaševani ljubezni in vzgledni tovariški požrtvovalnosti

OSAMLEENOST

Carola Höhn, Andrea Checchi, Antonio Centa, Guglielmo Sinax

KINO SLOVA - TEL. 27-30

Znana gledališka veseloliga na filmskem platnu. Eden najlepših filmov sezone!

POSTRZEK

LILIA SILVI (evropska Deanna Durbin) AME-DEO NAZZARI. Najnovejša ponevke!

KINO MATICA - TEL. 22-41

Nad vse zabaven film

Smola slavnatega vdovca

Vittorio de Sica, C. Calamai, C. Pilotto, C. Campanini

KINO UNION - TEL. 22-21

Objave

Dražba

Dne 19. junija 1942 ob 16. uri se vrši v tovrnem skladišču postaje Ljubljana dražba enega vagona okroglega lesa za rudnike, 10.360 kg. Skladnično vodstvo.

Živali

Psa

zelo dobrega čuvalja dam v rejo za 3 ali 4 mesece. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Dobra prehrana« št. 3641.

Naročajte »Slovenca«!

Naznanjamo žalostno vest, da sta nas zapustila

IVAN BASTIČ

posest. in župan v Horjulu

MARIJA BASTIČ

roj. ZDESAR, njegova žena

Prosimo, spominjajte se jih v molitvi!

Pogreb dragih pokojnih bo v torek, dne 16. junija ob 10. uri dopoldne v Horjulu.

Horjul, 15. junija 1942.

ZALUJOČI OTROCI IN SORODNIKI.

Selma Lagerlöf:

Zaklad gospoda Arneja

In siru Archiju se ni posrečilo, da bi jo potolažil. Njene solze in tožbe so ga pregnale in odšel je k svojim tovarišem.

3.

Sir Archie ni mogel razumeti, zakaj ga tako često popadejo mučne misli. Niti če je sedel pri Elsalilli in z njo kramljal, se jih ni mogel otresti in če je bil s tovariši in popaval z njimi. Čeprav je preplezal noči v pristaniških krčmah, si jih ni mogel odkrižati in ni jim ušel, pa je romal milje daleč čez zamrznjeno morje.

»Zakaj moram vedno misliti na to, česar se nečem spominjati?« je govoril sir Archie sam pri sebi: »Tako mi je, kot bi se nekdo plazil za menoj in mi šepetal v uho.«

»Zdi se mi, da me nekdo zapleta v mrežo.« je dejal sir Archie, »da bi vjel vse svoje misli in mi pustil samo to. Ne morem videti lovca, toda čujem njegove korake, ko mi sledi.«

»Tako mi je kot bi hodil pred menoj nek slikar in vse, kar gledam, preslikal s to podobo.« je rekel sir Archie. »Povsod vidim eno in isto stvar, pa če se obrnem v nebo ali v zemljo.«

»Zdi se mi, da sedi na mojem srcu kamnosek in kleše vanj eno samo skrb.« je dejal sir Archie. »Ne morem ga videti, toda slišim ga ponoči in podnevi, kako nabija in toče s kladivom: Ti trdo srce, ti trdo srce, pravi, zdaj moraš odnehati. Vklešal bom vate veliko zaskrbljenost.«

Sir Archie je imel dva prijatelja, sira Philipa in sira Reginalda, ki sta ga povsod spremljala. Zalostilo ju je, ko sta ga videla zmeraj govorčnega in ga nobena stvar ni mogla razveseliti.

»Kaj pa ti je?« sta mu običajno govorila. »Zakaj ti tako gore oči in zakaj imaš tako blede lica?« Sir Archie jima ni hotel povedati, kaj ga teži. Mislil si je: Kaj si bosta moja tovariša mislila o

meni, če bosta spoznala, kakšnim nemožnim mislim se predajam? Ne bosta me več poslušala, če bosta zvedela, da se kesam dejanja, ki je bilo potrebno.

Toda, ko sta le še in še silila vanj, jima je dejal, da bi ju spjel na napačno sled.

»Tako čudno mi je pri duši te dni. Je tu neko dekle, ki bi si jo rad ovesjil, toda ničesar ne morem pri njej doseči. Vedno mi kaka stvar prepreči pot.«

»Morda te pa dekle ne ljubi?« je rekel sir Reginald.

»Prej bi verjel, da mi je v duši naklonjena.« je dejal sir Archie. »Toda nekaj bdi nad njo, da je ne morem dobiti.«

Tedaj pa sta se začela sir Philip in sir Reginald smejeti in rekla sta: »Ti bova že preskrbela tisto dekle.«

Zvečer je šla Elsalilla sama po ulici. Vračala se je trudna z dela in si je mislila: »Trdo je življenje in nobene radosti mi ne povzroča. Neznosno mi je stati cel dan in čistiti ribe. Neznosno mi je, če slišim, kako se šalijo. Smilijo se mi lačni galebi, ki se spreletavajo nad mizami in mi hočejo izpuliti ribe iz rok. Da bi le prišel kdo, ki bi me hotel izpeljati od tod! Do konca sveta bi mu sledila.«

Ko je prišla Elsalilla do mesta, kjer je bila ulica najtemnejša, sta stopila iz sence sir Philip in sir Reginald in jo pozdravila.

»Deklica Elsalilla!« sta rekla. »Prinašava ti poročilo od sira Archija, ki leži bolan v gostilni. Hrepeni po tebi, rad bi govoril s teboj in prosil te, da bi šla z nama do njegovega stanovanja.«

Elsalilla se je začela bati, da je morda sir Archie zelo bolan in odpravila se je takoj z obema škotskima gospodoma, kamor sta jo hotela peljati.

Sir Philip in sir Reginald sta jo vzela v svojo eredo. Nasmihala sta se drug drugemu in mislila, da ni ničesar lažjega kot Elsalillo premamiti. Elsalilla je bila vsa nestrpna in hitra. Skoraj tekla je po ulici. Sir Philip in sir Reginald sta morala kar krepko stopiti, če sta jo hotela dohajati.

Toda, ko je Elsalilla tako hitela, se ji je nenadno nekaj zakotalilo pred noge. Bilo je nekaj, kar je nekdo vrgel pred njo in skoraj bi se spotaknila nad tem.

Kaj so le hoteli pred mojimi nogami, je pomislila Elsalilla. Najbrž je kamen, ki se je odvalil z zemlje in se zdaj vali po klanču.

Tako se ji je mudilo k siru Archiju, da se ni dala motiti od tega, kar se ji je valilo pred nogami. Sunila je tisto na stran, toda takoj se je privadilo spet nazaj in se kotalko navzdol po ulici.

Elsalilla je slišala, da je zavonilo kot srebro, ko je brnila tisto z nogo in videla je, da se je svetilo in lesketalo.

To pa ni navaden kamen, je pomislila Elsalilla. Zdi se mi, da je srebrenik. Toda tako se ji je mudilo k siru Archiju, da si ni dala časa, da bi ga pobrala s ceste.

Toda spet in spet se ji je motalo pred nogami in mislila je: Hitreje boš prišla naprej, če se skloniš in pobereš. To je ničvredno, boš lahko vrgla daleč proč.

Sklonila se je in pobrala. Bil je velik srebrenik, ki se je belo lesketal v njeni roki.

»Kaj si pa našla na cesti, deklica?« je vprašal sir Reginald. »Tako belo se svetilka v mesečini.«

»Sli so ravno mimo neke velike obrežne krčme, kjer so stanovali ribiči, dokler so imeli kaj opravka v Marstrandu. Nad vhodom je visela svetilka, ki je metala slabo luč na cesto.«

»Daj, da vidiva, kaj si našla, dekle,« je rekel sir Philip in se ustavil pod svetilko.

Elsalilla je dvignila novček k luči in komaj ga je pogledala, je zakrčala: »To je eden izmed srebrenikov gospoda Arneja! Prepoznala sem ga. To je eden izmed srebrenikov gospoda Arneja!«

»Kaj praviš, dekle?« je vprašal sir Reginald. »Zakaj praviš, da naj bo to eden izmed srebrenikov gospoda Arneja?«

»Poznam ga,« je dejala Elsalilla. »Često sem videla, kako jih je držal gospod Arne v rokah. Da prav gotovo, to je eden izmed denarjev g. Arneja.«

»Nikar ne kriči tako glasno, dekle!« je rekel sir Philip. »Ljudje se že stekajo, da bi videli, zakaj tako kričiš.«

Toda Elsalilla ni pazila na sira Philipa. Videla je, da so gostilniška vrata odprta. Znotraj je gorel ogenj sredi sobe in okoli plamena je sedela kopica možakov v mirnem, pametnem pogovoru.

Elsalilla je planila k njim. Novec je držala v visoko dvignjeni roki.

»Poslušajte možje!« je zaklicala. »Zdaj vem, da so morili gospoda Arneja še pri življenju! Pogledajte, našla sem enega izmed srebrenikov gospoda Arneja!«

Vsi možje so se okrenili k njej. Tedaj je videla, da sedi tudi ribji trgovec Torazin v njihovem krogu.

»Po kaj prihajaš, dekle in kaj kričiš?« je vprašal Torazin. »Kako moreš razločiti denar gospoda Arneja od drugega denarja?«

»Te novce bi mogla razločiti od vseh drugih,« je rekla Elsalilla. »Veliko so in stari in imajo na robu zarezo. Gospod Arne je dejal da so še iz časov starih norveških kraljev in nikoli se ni ločil od njih, da bi kaj plačal z njimi.«

»Pa povej, kako si ga našla, dekle!« je rekel eden izmed ribičev.

»Na cesti sem ga našla, ko se mi je kotil pred nogami,« je rekla Elsalilla. Gotovo ga je izgubil kdo od morilcev.«

»More biti res ali pa ne, kar praviš,« je pripomnil Torazin. »Toda kaj moremo mi? Saj ne moremo najti morilcev po tem, če ti praviš, da so šli po eni naših ulic.«

Ribičem se je zdelo, da je Torazin pametno povedal. Potem so spet posedli okoli ognja. »Pojdi z menoj domov, Elsalilla,« ji je dejal Torazin. »Zdaj ni čas, da bi dekle letalo po cestah in trgih.«

Ko je Torazin to izgovoril, se je ozrla Elsalilla na svojih spremljevalcih. Toda sir Philip in sir Reginald sta se odvrneta, ne da bi ona to opazila.